

รายงานผลการดำเนินงานโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
การศึกษาความหลากหลายของพืชในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
(Diversity of Plants in Ubon Ratchathani University)

หัวหน้าโครงการ

นายแก้ว อุดมศิริชากร

ภาควิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ คณะวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผู้ร่วมโครงการ

นายถาวร สุภาพรม

๒ ได้รับจัดสรรงบประมาณดำเนินโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจาก
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548

กิตติกรรมประกาศ

ผลการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน หมวดโครงการบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2548 เป็นโครงการต่อเนื่องระยะเวลา 1 ปี ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ประนอม จันทระโนทัย ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำการทำวิจัย คุณสวามิภักดิ์ ที่ให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบชนิดของพรรณไม้ คุณลุงเลิศ เขียนบุญมา ที่ให้คำแนะนำคณะผู้วิจัยในการออกสำรวจพื้นที่ป่า คุณเชิดชัย วุฒิยา ผู้บันทึกภาพ และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณวไล อธิวาสพงษ์ คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ ที่ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ จนทำให้งานนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญภาพ	ค
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์	2
แผนการปฏิบัติงาน	2
ผลการดำเนินโครงการ	3
รายชื่อพรรณไม้	4
เอกลักษณ์พรรณไม้	9
ภาพถ่ายอย่างพรรณไม้	59
สรุปผลการดำเนินโครงการและข้อเสนอแนะ	78
ปัญหาและอุปสรรค	80
บรรณานุกรม	81

สารบัญภาพ

		หน้า
รูปที่ 1	มะเมื่อย เครือม่วย	59
รูปที่ 2	ถนนไชย รวงไช	60
รูปที่ 3	รักใหญ่ น้ำเกลี้ยง	60
รูปที่ 4	กูก กอกกัน	60
รูปที่ 5	มะม่วงป่า มะม่วงป่า	60
รูปที่ 6	มะกอก มะกอก	60
รูปที่ 7	ลำตวน ลำตวน	60
รูปที่ 8	นมน้อย ต้องแล้ง	61
รูปที่ 9	กล้วยน้อย สะทาง กันทาง	61
รูปที่ 10	โมกเครือ เครือสะตัน	61
รูปที่ 11	พุดทุ่ง โมกน้อย	61
รูปที่ 12	โมกหลวง โมกใหญ่	61
รูปที่ 13	สามสิบ ผักชีช้าง หมอยยายชี	61
รูปที่ 14	จั่วป่า จั่วป่า	62
รูปที่ 15	มะกอกเกลื่อน หมากเหลี่ยม	62
รูปที่ 16	หนามเกี่ยวไก่ หนามวัวเลีย หนามวัวซัง	62
รูปที่ 17	กุ่มบก กกคาม	62
รูปที่ 18	กระโดงแดง กระบกคาย	62
รูปที่ 19	กำแพงเจ็ดชั้น ตาไก่ กระตอเย็น	62
รูปที่ 20	มะพอก พอก	63
รูปที่ 21	สะแกนา สะแก	63
รูปที่ 22	ดั่งดั่ง งวงชุม	63
รูปที่ 23	สมอไทย สัมมอ	63
รูปที่ 24	คำรอก ตานกกต รกคก	63
รูปที่ 25	ส้านใบเล็ก สัน	63
รูปที่ 26	กระบาก บาก	64
รูปที่ 27	ยางนา ยาง	64
รูปที่ 28	ยางกราด สะแบง	64
รูปที่ 29	ยางเหียง ชาด	64
รูปที่ 30	เต็ง จิก	64

		หน้า
รูปที่ 31	พะยอม กะยอม	64
รูปที่ 32	มะเกลือ มะเกลือ	65
รูปที่ 33	โลด เหมือดโลด	65
รูปที่ 34	แฟบน้ำ หัวลิง	65
รูปที่ 35	มะขามป้อม ขามป้อม	65
รูปที่ 36	ขันทองพญาบาท ดูกใส	65
รูปที่ 37	ไต้ใบใหญ่ ผักหวานบ้าน	65
รูปที่ 38	ก่อ ก่อซี่หมู	66
รูปที่ 39	กรวยป่า ผ่าสาม	66
รูปที่ 40	กันเกรา มันปลา	66
รูปที่ 41	ดั่งหน พะอุง	66
รูปที่ 42	ตัวเกลี้ยง ตัวหม่น	66
รูปที่ 43	ตัวขาว ตัวส้ม	66
รูปที่ 44	ชะมวง ส้มโอมง	67
รูปที่ 45	กระบก หมากบก	67
รูปที่ 46	ตีนนก ตีนนก	67
รูปที่ 47	หมีเหม็น หมี	67
รูปที่ 48	กระโดนดิน กระโดน	67
รูปที่ 49	กะดังใบ หงอนไก่	67
รูปที่ 50	เสี้ยวดอกขาว เสี้ยวป่า	68
รูปที่ 51	ซี่เหล็ก ซี่เหล็กบ้าน	68
รูปที่ 52	เขลง เค็ง นางดำ	68
รูปที่ 53	อะราง อะราง	68
รูปที่ 54	ชุมเห็ดเทศ ชุมเห็ดใหญ่	68
รูปที่ 55	มะค่าแต้ แต้โหล่น	68
รูปที่ 56	มะค่าแต้ แต้หนาม	69
รูปที่ 57	แดง แแดง	69
รูปที่ 58	แกลบหนู กกดุกอึ้ง	69
รูปที่ 59	ไซหิน ทองหมอง	69
รูปที่ 60	เกล็ดปลาช่อน เกล็ดลิ้นใหญ่	69
รูปที่ 61	ประตุ้ ตู้	69
รูปที่ 62	ตะแบกนา เปื่อย	70

		หน้า
รูปที่ 63	โคลงเคลงยวน เอนอ้า	70
รูปที่ 64	โคลงเคลงซิ่นก เอนอ้า	70
รูปที่ 65	พลองเหมือด เหมือดแอ	70
รูปที่ 66	สะเดา สะเดา	70
รูปที่ 67	หาด มะหาด	70
รูปที่ 68	ไทร ไทร	71
รูปที่ 69	ข่อย สัมปอ	71
รูปที่ 70	พวงตุ้มหู ตีงต่าง	71
รูปที่ 71	พลองแก้มอัน กันถั่วยเล็ก	71
รูปที่ 72	เสม็ดแดง หว่า	71
รูปที่ 73	ห้าซี่แพะ หว่า	71
รูปที่ 74	เสม็ดซุน เม็ก	72
รูปที่ 75	ช้างนำว หางกวาง	72
รูปที่ 76	น้ำใจใคร่ ควยเขียก เครืออีทก	72
รูปที่ 77	เล็บเหยี่ยว เล็บแมว	72
รูปที่ 78	เงียงพร้าวางแอ มัง	72
รูปที่ 79	เงียงดุก เงียงดุกน้อย	72
รูปที่ 80	มะเค็ด หนามแท่ง	73
รูปที่ 81	คำมอกหลวง ไข่น้ำ	73
รูปที่ 82	ขว้าว กว้าว	73
รูปที่ 83	เข้มแดง เข้มแดง	73
รูปที่ 84	กระทู่มนา ทม	73
รูปที่ 85	ยอเถื่อน ยอป่า	73
รูปที่ 86	เข้มขาว เข้มป่า	74
รูปที่ 87	กะอวม มะยมป่า	74
รูปที่ 88	หัสคุณ สมัด	74
รูปที่ 89	มะหวด หวดฆ่า	74
รูปที่ 90	หมากว้อ หมากว้อ	74
รูปที่ 91	คอแลน หมากแงว	74
รูปที่ 92	ตะคร้อ ค้อ	75
รูปที่ 93	เดือยไก่อ ละมุดป่า	75
รูปที่ 94	ปลาไหลเผือก หยักบ่อตอง หมุนขึ้น	75

		หน้า
รูปที่ 95	ซีตุน ปอซีโก	75
รูปที่ 96	สารภีป่า เหมือนดแล	75
รูปที่ 97	มั่งตาน คายโซ	75
รูปที่ 98	ปอเต่าไห้ ปอตองไห้	76
รูปที่ 99	ปอพราน ปอพาน	76
รูปที่ 100	พลับพลา คอมส้ม	76

หลักการและเหตุผล

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีตั้งอยู่ระหว่างกิโลเมตรที่ 10-11 ถนนสกลมารค์ ตำบลเมืองศรีโค อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี บนเนื้อที่ 5,117 ไร่ (โดยประมาณ) พื้นที่ดั้งเดิมอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและบางส่วนเป็นที่สาธารณประโยชน์ สภาพป่ามีความหลากหลายทางชีวภาพสูง จึงมีไม้ที่ให้คุณค่าทางเศรษฐกิจ ใช้เป็นอาหารและเป็นพืชสมุนไพร รวมถึงสัตว์ป่านานาชนิดอีกด้วย (กองแผนงาน, 2537)

ในการสำรวจพื้นที่ระยะเริ่มแรกก่อนการก่อตั้งมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เมื่อปี พ.ศ. 2528-2529 พบว่าพื้นที่ป่าเกือบทั้งหมดมีสภาพเป็นป่ากร้าง เนื่องจากป่าดั้งเดิมถูกรุกรานมาเป็นเวลานาน เมื่อมีประกาศให้มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เข้ามาใช้พื้นที่ ทำให้สภาพป่าเริ่มฟื้นตัวกลับคืนสู่สังคมป่าดั้งเดิม ดังนั้น สังคมพืชของป่าในปัจจุบันจึงมีลักษณะเป็นสังคมป่าเหล่าหรือป่าไผ่ใหม่ ดังจะเห็นได้จากมีพรรณไม้เบิกนำจำนวนมากขึ้นปะปนกับพรรณไม้ของป่าดั้งเดิม จึงทำให้สันนิษฐานได้ว่า พื้นที่แห่งนี้ประกอบด้วยป่าไม้ 3 ประเภท ได้แก่ ป่าดิบแล้ง ป่าเต็งรัง และป่าเบญจพรรณ

จากพื้นที่ป่าที่มีความหลากหลายของพรรณไม้ เสมือนเป็นตัวแทนของป่าธรรมชาติ จึงเป็นจุดที่น่าสนใจที่จะศึกษาทางอนุกรมวิธานพืช เพื่อที่จะทราบถึงชนิดของพรรณไม้ ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญสำหรับการศึกษาทางชีววิทยาและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับในปัจจุบันมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้เข้ามาใช้พื้นที่เพื่อการศึกษาและในอนาคตจำเป็นต้องสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ มากขึ้นตามภาวะการเติบโตของมหาวิทยาลัย อาจทำให้พรรณไม้ดั้งเดิมที่สำคัญสูญหายไปจากที่แห่งนี้ รวมถึงมีการนำเอาพรรณไม้ที่มีถิ่นกำเนิดจากแหล่งอื่นเข้ามาปลูกทดแทนเมื่อเวลาผ่านไปอาจเข้าใจว่าเป็นพรรณไม้ประจำถิ่นได้ ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อีกทางหนึ่งสำหรับเป็นฐานข้อมูลในการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยฯและสังคมโดยรวม สืบไป

ป่าดิบแล้ง (dry evergreen forest) เป็นสังคมพืชป่าไม่ผลัดใบ พบได้ทั่วไปตามภาคต่าง ๆ ตามบริเวณที่ราบและหุบเขาที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลระหว่าง 100-500 เมตร มีปริมาณน้ำฝนไม่เกิน 2,000 มิลลิเมตรต่อปี สภาพดินจึงอุ้มน้ำได้มาก พรรณไม้สำคัญ ได้แก่ กระบาก กันเกรา ยางนา พะยอม กระบก มะค่า พลองเหมือด ตะเคียนหิน ฯลฯ พืชชั้นล่าง ได้แก่ ปาล์ม หวาย ชิงช้า เป็นต้น

ป่าเต็งรัง (dry dipterocarp forest) เป็นสังคมพืชป่าผลัดใบมีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น ป่าแดง ป่าพะ และป่าโคก พบได้ทั่วไปในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ตามบริเวณที่ราบหรือเนินเขาที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลระหว่าง 100-600 เมตร ซึ่งมีฤดูแล้งยาวนาน 5-6 เดือน และมีปริมาณน้ำฝนไม่เกิน 1,000 มิลลิเมตรต่อปี และสภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินปนทรายหรือดินปนกรวด (ลูกรัง) พรรณไม้ที่สำคัญ ได้แก่ เต็ง รัง ยางเหียง ยางกราด ยางพลวง

แดง ประดู่ มะค่าแต้ พะยอม มะขามป้อม กอกกัน มะกอก มะกอกเกลื่อน ผักหวานบ้าน ฯลฯ พืชชั้นล่าง ได้แก่ ไม้เพ็ก ไม้ป่า ปรง กระเจียว เปราะ และเห็ดต่าง ๆ เป็นต้น

ป่าเบญจพรรณ (mixed deciduous forest) เป็นสังคมพืชป่าผลัดใบ เช่นกัน พบได้ทั่วไปในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สภาพป่าค่อนข้างแห้งแล้งในฤดูแล้งและชุ่มชื้นในฤดูฝน โดยมีช่วงแห้งแล้งนานถึง 4 เดือน มีปริมาณน้ำฝนระหว่าง 1,200-1,400 มิลลิเมตรต่อปี สภาพดินเป็นดินลูกรัง ดินเหนียวหรือดินร่วน พรรณไม้สำคัญ ได้แก่ สัก แดง ประดู่ มะค่าโมง พะยูง ชิงชัน ฯลฯ สำหรับป่าเบญจพรรณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะไม่พบไม้สัก

ป่าเห่หรือป่าไผ่ใหม่ (scrub forest) เดิมเป็นป่าดงดิบหรือป่าผลัดใบที่มีการนำไม้ออกมาใช้มากเกินไป จนขาดหรือเหลือแต่ไม้ที่จะไปยอดหรือรักษาสมดุลตามธรรมชาติของป่านั้น ๆ ให้คงอยู่ได้น้อยมาก ต้นไม้ที่เหลืออยู่มักเป็นไม้ไม่พึ่งประสงค์ อาจอยู่ในช่วงที่ต้องเปิดพื้นที่ให้มีการผลัดเปลี่ยนให้พรรณไม้จากที่อื่นเข้ามา ฉะนั้นพรรณไม้ที่พบส่วนใหญ่จะเป็นพรรณไม้เบิกนำที่ทนต่อความแห้งแล้ง ทนไฟ ทั้งใบง่ายเมื่อมีความจำเป็น มีเมล็ดดกหรือหน่อจากเหง้าช่วยในการงอกหรือมีเปลือกหนาอ้วน กิ่งก้านอาจเป็นหนาม ได้แก่ สะแก ส้าน มะพอก กระโดน หว้า ช่อย ตะแบก ประดู่ แดง ไม้ต่าง ๆ เป็นต้น (จำลอง, 2546)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบจำนวนชนิดและระบุชื่อวิทยาศาสตร์ของพรรณไม้ดั้งเดิมที่เป็นไม้ต้น ไม้พุ่ม และไม้เลื้อยที่มีเนื้อไม้
2. เพื่อรวบรวมข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
3. เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติของมหาวิทยาลัยต่อไป

แผนการปฏิบัติงาน

สำรวจพื้นที่ป่าและเก็บตัวอย่างพืชโดยวิธีสุ่ม ในเขตพื้นที่ป่าของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ระหว่างเดือนมิถุนายน 2547 ถึงเดือนมิถุนายน 2548 เดือนละครั้ง ครั้งละ 2 วัน โดยบันทึกลักษณะพืช ข้อมูลทางนิเวศวิทยา ถ่ายภาพสี ภาพสไลด์ และเก็บตัวอย่างพรรณไม้ตามแบบมาตรฐานที่มีใบ ดอก หรือผล จำนวน 1-3 ชิ้นต่อชนิด บรรยายเอกลักษณ์ของพรรณไม้ตามหลักอนุกรมวิธานและตรวจสอบชื่อวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้อง (ก่องกานดา, 2541, วงศ์สฤติย์และคณะ, 2538 และส่วนพฤกษศาสตร์ป่าไม้, 2544)

ผลการดำเนินโครงการ

ในการสำรวจพื้นที่ป่าของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พบว่า พื้นที่ป่ามีลักษณะเป็นสังคมป่าเห่หรือป่าไผ่ใหม่ พรรณไม้ที่พบส่วนใหญ่จะเป็นพรรณไม้เบิกนำขึ้นปะปนกับพรรณไม้ดั้งเดิม ดังนั้น จึงสันนิษฐานได้ว่าพื้นที่ป่าในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ประกอบด้วย ป่าไม้ 3 ประเภท

ได้แก่ ป่าดิบแล้ง ป่าเต็งรัง และป่าเบญจพรรณ และมีสภาพป่าที่กำลังเริ่มฟื้นตัวกลับคืนสู่สังคม ป่าดั้งเดิม

จากการศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้ดั้งเดิมประเภทไม้ต้น ไม้พุ่ม และไม้เลื้อยที่มีเนื้อไม้ สามารถเก็บรวบรวมตัวอย่างพรรณไม้ รวมทั้งสิ้น 300 หมายเลข โดยจัดเก็บในรูปพรรณไม้แห้ง (herbarium specimen) ไว้ที่ห้องปฏิบัติการภาควิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ คณะวิทยาศาสตร์ จากการตรวจสอบเอกลักษณ์ของพรรณไม้ตามหลักอนุกรมวิธานและตรวจสอบชื่อวิทยาศาสตร์ถึงระดับชนิด พบว่ามีพรรณไม้ทั้งหมด 45 วงศ์ 90 สกุล 100 ชนิด จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพืชเมล็ดเปลือย 1 วงศ์ 1 สกุล 1 ชนิด และกลุ่มพืชมีดอกประเภทพืชใบเลี้ยงคู่ 44 วงศ์ 89 สกุล 99 ชนิด พรรณไม้ที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ วงศ์ Leguminosae วงศ์ Rubiaceae และวงศ์ Dipterocarpaceae ตามลำดับ รายชื่อพรรณไม้ทั้งหมดได้สรุปดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ทั้งนี้ คำบรรยายเอกลักษณ์ของพรรณไม้ และภาพตัวอย่างพรรณไม้ มีรายละเอียดผลการศึกษา เป็นดังนี้

รายชื่อพรรณไม้

ตารางที่ 1 รายชื่อพรรณไม้กลุ่มพืชเมล็ดเปลือย

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อท้องถิ่น
Gnetaceae	<i>Gnetum</i> sp.	มะเมื่อย	เครื่องมือ

ตารางที่ 2 รายชื่อพรรณไม้กลุ่มพืชมีดอก ประเภทพืชใบเลี้ยงคู่

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อพื้นบ้าน
Anacardiaceae	<i>Buchanania siamensis</i> Miq.	ถนนไชย	รวงโซ
	<i>Gluta usitata</i> (Wall.) Ding Hou	รักใหญ่	น้ำเกลี้ยง
	<i>Lannea coromandelica</i> (Houtt.) Merr.	กุ่ม	กอกกัน
	<i>Mangifera caloneura</i> Kurz	มะม่วงป่า	มะม่วงป่า
	<i>Spondias pinanta</i> (L.f.) Kurz	มะกอก	มะกอก
Annonaceae	<i>Melodorum fruticosum</i> Lour.	ลำตวน	ลำตวน
	<i>Polyalthia cvecta</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	นมน้อย	ต้องแล้ง
	<i>Xylopi vielana</i> Pierre	กล้วยน้อย	สะทาง กันทาง
Apocyanaceae	<i>Aganosma marginata</i> (Roxb.) G. Don	โมกเครือ	เครือสะตัน
	<i>Holarrhena curtisii</i> King & Gamble	พุดทุ่ง	โมกน้อย
	<i>Holarrhena pubescens</i> Wall. ex G. Don	โมกหลวง	โมกใหญ่
Asparagaceae	<i>Asparagus racemosus</i> Willd.	สามสิบ	ผักชีช้าง หมอยยายชี
Bombacaceae	<i>Bombax anceps</i> Pierre var. <i>anceps</i>	จิวป่า	จิวป่า
Burseraceae	<i>Canarium subulatum</i> Guillaumin	มะกอกเกลื่อน	หมากเหลี่ยม
Capparaceae	<i>Capparis sepiaria</i> L.	หนามเกี่ยวไก่	หนามวัวเลีย หนามวัวช้าง
	<i>Crateva adansonii</i> DC. subsp. <i>trifoliata</i> (Roxb.) Jacobs	กุ่มบก	กกก้าม
Celastraceae	<i>Bhesa robusta</i> (Roxb.) Ding Hou	กระโดงแดง	กระบกคาย
	<i>Salacia chinensis</i> L.	กำแพงเจ็ดชั้น	ตาไก่ กระดอเย็น
Chrysobalanaceae	<i>Parinari anamense</i> Hance	มะพอก	พอก
Combretaceae	<i>Combretum quadrangulare</i> Kurz	สะแกนา	สะแก
	<i>Getonia floribunda</i> (Roxb.) Lam.	ตังตัง	งวงชุม

ตารางที่ 2 รายชื่อพรรณไม้กลุ่มพืชมีดอก ประเภทพืชใบเลี้ยงคู่ (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อพื้นบ้าน
Combretaceae	<i>Terminalia chebula</i> Retz. var. <i>chebula</i>	สมอไทย	ส้มมอ
Connaraceae	<i>Ellipanthus tomentosus</i> Kurz var. <i>tomentosus</i>	คำรอก	ตานกกด รกคก
Dilleniaceae	<i>Dillenia ovata</i> Wall. ex Hook. f. & Thomson	ส้านใบเล็ก	สัน
Dipterocarpaceae	<i>Anisoptera costata</i> Korth.	กระบาก	บาก
	<i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb. ex G. Don	ยางนา	ยาง
	<i>Dipterocarpus intricatus</i> Dyer	ยางกวาด	สะแบง
	<i>Dipterocarpus obtusifolius</i> Teijsm. ex Miq.	ยางเหียง	ชาด
	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	เต็ง	จิก
	<i>Shorea roxburghii</i> G. Don	พะยอม	กะยอม
Ebenaceae	<i>Diospyros mollis</i> Griff.	มะเกลือ	มะเกลือ
Euphorbiaceae	<i>Aporosa villosa</i> (Wall. ex Lindl.) Baill.	โลด	เหมือดโลด
	<i>Hymenocardia wallichii</i> Tul.	แฟบน้ำ	หัวลิง
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	ขามป้อม
	<i>Suregada multiflorum</i> (A. Juss.) Baill.	ชันทองพญาบาท	ดุกใส
	<i>Sauropus amabilis</i> Airy Shaw	ไต่ใบใหญ่	ผักหวานบ้าน
Fagaceae	<i>Lithocarpus thomsonii</i> (Miq.) Rehder	ก่อ	ก่อขี้หมู
Flacourtiaceae	<i>Casearia grewiifolia</i> Vent. var. <i>grewiifolia</i>	กรวยป่า	ผ้าสาม
Gentianaceae	<i>Fagraea fragrans</i> Roxb.	กันเกรา	มันปลา
Guttiferae	<i>Calophyllum calaba</i> L.	ตังหน	พะอูง
	<i>Cratoxylum cochinchinense</i> (Lour.) Blume	ตัวเกลี้ยง	ตัวหม่น
	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jack) Dyer	ตัวขาว	ตัวส้ม
	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex DC.	ชะมวง	ส้มโมง
Irvingiaceae	<i>Irvingia malayana</i> Oliv. ex A.W. Benn	กระบก	หมากบก
Labiatae	<i>Vitex pinnata</i> L.	ตีนนก	ตีนนก
Lauraceae	<i>Litsea glutinosa</i> (Lour.) C.B.Roxb.	หมีเหม็น	หมี
Lecythidaceae	<i>Careya arborea</i> Roxb.	กระโดนดิน	กระโดน

ตารางที่ 2 รายชื่อพรรณไม้กลุ่มพืชมีดอก ประเภทพืชใบเลี้ยงคู่ (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อพื้นบ้าน
Leeaceae	<i>Leea</i> sp.	กระดังใบ	หงอนไก่
Leguminosae - Caesalpinioideae	<i>Bauhinia variegata</i> L.	เสี้ยวดอกขาว	เสี้ยวป่า
	<i>Cassia siamea</i> Lam. (<i>Senna siamea</i> (Lam.) Irwin & Barneby)	ซีเหล็ก	ซีเหล็กบ้าน
	<i>Dialium cochinchinense</i> Pierre	เขलग	เค็ง นางดำ
	<i>Peltophorum dasyrachis</i> (Miq.) Kurz	อะราง	อะลาง
	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ	ชุมเห็ดใหญ่
	<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. & Miq. var. <i>maritima</i> K. & S.S. Larsen	มะค่าแต้	แต้ไหลน
	<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. & Miq. var. <i>siamensis</i>	มะค่าแต้	แต้หนาม
Leguminosae - Mimosoideae	<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) Taub. var. <i>kerrii</i> (Craib & Hutch.) I.C. Nielsen	แดง	แดง
Leguminosae - Papilionoideae	<i>Dendrolobium lanceolatum</i> (Dunn) Schindl.	เกลบหนู	กกดุกอึ้ง
	<i>Droogmansia godefroyana</i> (Kuntze) Schindl.	ไซหิน	ตองหมอง
	<i>Phyllodium pulchellum</i> (L.) Desv.	เกล็ดปลาซ่อน	เกล็ดลิ้นใหญ่
	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	ประตู่	ตุ้
Lythraceae	<i>Lagerstroemia floribunda</i> Jack	ตะแบกนา	เปื่อย
Melastomataceae	<i>Melastoma saigonense</i> (Kuntze) Merr.	โคลงเคลงยวน	เอนอ้า
	<i>Melastoma malabathricum</i> L. subsp. <i>malabathricum</i>	โคลงเคลงขึ้นก	เอนอ้า
Meliaceae	<i>Memecylon edule</i> Roxb.	พลองเหมือด	เหมือดแอ
	<i>Azadirachta indica</i> A.Juss. var. <i>indica</i>	สะเดา	สะเดา
Moraceae	<i>Artocarpus lacucha</i> Roxb.	หาด	มะหาด
	<i>Ficus</i> sp.	ไทร	ไทร
	<i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	ส้มพล
Myrsinaceae	<i>Ardisia pilosa</i> Fletcher	พวงตุ้มหู	ตึงต่าง
Myrtaceae	<i>Rhodamnia dumetorum</i> (DC.) Merr. & L.M. Perry	พลองแก้มอัน	กันถ้วยเล็ก

ตารางที่ 2 รายชื่อพรรณไม้กลุ่มพืชมีดอก ประเภทพืชใบเลี้ยงคู่ (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อพื้นบ้าน
Myrtaceae	<i>Syzygium cinereum</i> (Kurz) Chantar. & J.Pam	เสม็ดแดง	หว่า
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	หาวี้พะ	หว่า
	<i>Syzygium gratum</i> (Wight) S.N. Mitra var. <i>gratum</i>	เสม็ดขุน	เม็ก
Ochnaceae	<i>Gomphia serrata</i> (Gaertn.) Kanis	ช้างน้าว	หางกวาง
Oleaceae	<i>Olex psittacorum</i> (Willd.) Vahl	น้ำใจใคร่	ควยเขียก เครืออีทก
Rhamnaceae	<i>Ziziphus oenoplia</i> (L.) Mill. var. <i>oenoplia</i>	เล็บเหยี่ยว	เล็บแมว
Rhizophoraceae	<i>Carallia brachiata</i> (Lour.) Merr.	เจียงพรัานางแอ	มัง
Rubiaceae	<i>Canthium berberidifolium</i> Geddes	เจียงตุก	เจียงตุกน้อย
	<i>Catunaregam tomentosa</i> (Blume ex DC.) Tirveng.	มะเค็ด	หนามแท่ง
	<i>Gardenia sootepensis</i> Hutch.	คำมอกหลวง	ไข่เน่า
	<i>Haldina cordifolia</i> (Roxb.) Ridsdale	ขว้าว	กว้าว
	<i>Ixora</i> sp.	เข็มแดง	เข็มแดง
	<i>Mitragyna diversifolia</i> (Wall. ex G.Don) Havil.	กระทู่มนา	ทม
	<i>Morinda elliptica</i> Ridl.	ยอเถื่อน	ยอป่า
	<i>Pavetta indica</i> L.	เข็มขาว	เข็มป่า
Rutaceae	<i>Acronychia pedunculata</i> (L.) Miq.	กะอวม	มะยมป่า
	<i>Micromelum minutum</i> (G.Forst.)	หัสคุณ	สมัด
Sapindaceae	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	มะหวด	หวดข่า
	<i>Lepisanthes senegalensis</i> (Poir.) Leenh.	หมากว้อ	หมากว้อ
	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	ค้อแลน	หมากแงว
	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคร้อ	ค้อ
Sapotaceae	<i>Madhuca thorelii</i> (Dubard) H.J. Lam	เดือยไก่	ละมุดป่า
Simaroubaceae	<i>Eurycoma longifolia</i> Jack	ปลาไหลเผือก	หยิกบ่อทอง หมื่นขัน
Sterculiaceae	<i>Helicteres angustifolia</i> L.	ขี้ดุ่น	ปอขี้ไก่

ตารางที่ 2 รายชื่อพรรณไม้กลุ่มพืชมีดอก ประเภทพืชใบเลี้ยงคู่ (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อพื้นบ้าน
Theaceae	<i>Anneslea fragrans</i> Wall.	สารภีป่า	เหมือดเหล่
	<i>Schima wallichii</i> (DC.) Korth.	ม้งดาน	คายโซ่
Thymelaeaceae	<i>Enkleia siamensis</i> (Kurz) Nevling	ปอเต่าไห้	ปอดองไห้
Tiliaceae	<i>Colona auriculata</i> (Desv.) Craib	ปอพราน	ปอพาน
	<i>Microcos tomentosa</i> Sm.	พลับพลา	คอมส้ม

เอกลักษณ์พรรณไม้

ก. กลุ่มพืชเมล็ดเปลือย

มะเมื่อย เครือม่วย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Gnetum* sp.

วงศ์ *Gnetaceae*

ไม้พุ่มรอเลื้อย สูง 5-10 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนดำ บริเวณข้อพองบวม ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับ รูปรีหรือรูปขอบขนาน กว้าง 2-5 ซม. ยาว 10-15 ซม. ปลายใบมนมีติ่งแหลม ฐานใบสอบ ขอบใบเรียบ สร้างโคนหรือสโตรบิลส์ออกเป็นช่อมีลักษณะเป็นกลุ่มเรียงเป็นชั้นๆ ตามซอกใบ สีเขียวปนเหลือง โคนเพศผู้และโคนเพศเมียแยกต้นกัน โคนเพศผู้รูปทรงกระบอก โคนเพศเมียรูปทรงกลม เป็นพืชเมล็ดเปลือย มีเมล็ดแต่ไม่มีผลหุ้ม เมล็ดรูปกลมรีหรือรูปไข่ (รูปที่ 1)

ช่วงการมีโคน(สโตรบิลส์) พฤษภาคม ถึง กรกฎาคม

ข. กลุ่มพืชมีดอกประเภทพืชใบเลี้ยงคู่

ถนนไชย รวงไซ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Buchanania siamensis* Miq.

วงศ์ *Anacardiaceae*

ไม้พุ่ม สูง 1-5 ซม. เปลือกสีเทาปนดำ แตกเป็นสะเก็ด ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับ รูปไข่กลับหรือรูปรี กว้าง 2-3 ซม. ยาว 3-6 ซม. ปลายใบมน ฐานใบสอบเรียว ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเรียบ ผิวใบด้านล่างมีขนเล็กน้อย ดอกช่อออกตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวปนเหลือง ผลสดค่อนข้างกลม (รูปที่ 2)

ช่วงเวลาการมีดอก มกราคม – กุมภาพันธ์

รักใหญ่ น้ำเกลี้ยง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Gluta usitata (Wall.) Ding Hou

วงศ์

Anacardiaceae

ไม้ต้น สูง 10-25 เมตร เปลือกสีน้ำตาล แตกเป็นสะเก็ดเป็นร่องตามยาว มีน้ำยางใสเมื่อแห้งเปลี่ยนเป็นสีดำ อาจทำให้เกิดอาการระคายเคืองและแพ้ได้ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับเวียน รูปไข่กลับหรือรูปขอบขนาน กว้าง 5-10 ซม. ยาว 12-20 ซม. ปลายใบมนมีติ่งแหลม ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบเป็นหยักคลื่น ใบออกเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง ผิวใบด้านบนและด้านล่างมีขนปกคลุม แต่ด้านล่างมีหนาแน่นกว่า ดอกช่อออกที่ปลายกิ่งมีขนปกคลุมแน่น กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองนวล เกสรเพศผู้มี 20-30 อัน ผลรูปทรงกลมแข็งมาก มีส่วนของกลีบดอกขยายเป็นปีกสีแดง 5 ปีก (รูปที่ 3)

ช่วงการมีดอก

ธันวาคม ถึง มกราคม

กุ่ม กอกก้น

ชื่อวิทยาศาสตร์

Lannea coromandelica (Houtt.) Merr.

วงศ์

Anacardiaceae

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนเทา แตกเป็นสะเก็ด รูปสี่เหลี่ยม ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ เรียงแบบสลับเวียน ใบย่อย 5-11 ใบ เรียงแบบตรงข้าม รูปรีหรือรูปใบหอก กว้าง 4-5 ซม. ยาว 5-8 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมนเบี้ยว ขอบใบเรียบ ผิวใบทั้งสองด้านมีขนนุ่ม ใบอ่อนสีน้ำตาลแดง ก่อนออกดอกใบจะร่วงทั้งต้น ดอกช่อแบบกระจุกออกตามซอกใบที่ปลายกิ่ง ช่อดอกจะห้อยลงจากกิ่ง ดอกแยกเพศ ดอกเพศผู้ใหญ่กว่าดอกเพศเมีย กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 4-5 กลีบ สีเหลืองอ่อน เกสรเพศผู้มี 5-10 อัน รังไข่เป็นหมันมี 4 พู เกสรเพศผู้เป็นหมัน ผลขนาดเล็ก ผลสุกสีเหลือง ผลแก่จัดสีแดง (รูปที่ 4)

ช่วงการมีดอก

มกราคม ถึง มีนาคม

มะม่วงป่า มะม่วงป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Mangifera caloneura* Kurz

วงศ์ Anacardiaceae

ไม้ต้น สูง 20-30 เมตร เปลือกสีน้ำตาล แตกเป็นสะเก็ด มีน้ำยางใส ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับเวียน รูปไข่กลับ หรือรูปขอบขนาน กว้าง 3-10 ซม. ยาว 10-20 ซม. ปลายใบเรียวแหลมฐานใบมน ขอบใบเรียบเป็นคลื่น ผิวใบด้านบนและด้านล่างเกลี้ยงผิวใบด้านล่างมีเส้นกลางใบและเส้นใบนูนเห็นชัดเจน ดอกช่อออกตามปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 4-5 กลีบ สีเหลือง ผลรูปร่างกลมหรือรูปรี เมล็ดใหญ่เกือบเต็มผล ผลแก่สีเหลือง (รูปที่ 5)

ช่วงการมีดอก กุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม

มะกอก มะกอก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Spondias pinnata* Kurz

วงศ์ Anacardiaceae

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกหนาเรียบ สีเทา มีรูอากาศตามลำต้น ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ เรียงแบบสลับ ใบย่อย 4-6 คู่ เรียงตรงข้าม ใบรูปขอบขนาน กว้าง 3-5 ซม. ยาว 5-10 ซม. ปลายใบมีติ่งแหลม ฐานใบมนเบี้ยว ขอบใบเรียบ ใบค่อนข้างนุ่ม ใบอ่อนสีน้ำตาลแดง ดอกช่อออกตามซอกใบ ดอกเล็กมาก กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาว ผลสดรูปรี ผลแก่สีเขียวอ่อนปนเหลือง รสเปรี้ยวจัด เมล็ดแข็งผิวขรุขระ (รูปที่ 6)

ช่วงการมีดอก ธันวาคม ถึง กุมภาพันธ์

ลำตวน ลำตวน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Melodorum fruticosum* Lour.

วงศ์ Annonaceae

ไม้ต้น สูง 10-15 เมตร เปลือกสีเทา ผิวเรียบ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปไข่หรือรูปขอบขนาน กว้าง 2-3 ซม. ยาว 8-10 ซม. ปลายใบมน ฐานใบมนหรือสอบ ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนและด้านล่างเกลี้ยง ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ หรือปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 3 กลีบ กลีบดอก 6 กลีบ แยกเป็น 2 วง สีเขียวปนเหลือง เกสรเพศผู้มีขนาดเล็กมองไม่ค่อยเห็น (รูปที่ 7)

ช่วงการมีดอก มีนาคม ถึง พฤษภาคม

นมน้อย ต้องแล้ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Polyalthia evecata* (Pierre) Finet & Gagnep.

วงศ์ Annonaceae

ไม้พุ่ม สูง 0.5-1 เมตร เปลือกเรียบสีน้ำตาล ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปขอบขนานหรือรูปรี กว้าง 2-5 ซม. ยาว 5-10 ซม. ปลายใบสอบแหลม ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบ ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ ไม่มีกลีบเลี้ยง กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง ผลกลุ่ม ผลรูปทรงกลมสีน้ำตาลปนแดง (รูปที่ 8)

ช่วงการมีดอก มิถุนายน ถึง สิงหาคม

กล้วยน้อย สะทาง กันทาง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Xylopia vielana* Pierre

วงศ์ Annonaceae

ไม้ต้น สูง 10-15 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนดำ ผิวเรียบ กิ่งอ่อนมีรูอากาศจำนวนมาก ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปไข่หรือรูปขอบขนาน กว้าง 3-5 ซม. ยาว 4-10 ซม. ปลายใบมนหรือสอบแหลม ฐานใบมนเว้าเล็กน้อย ขอบใบเรียบ ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 3 กลีบ กลีบดอก 6 กลีบ สีเหลืองอ่อน เรียง 2 ชั้น ชั้นบน 3 กลีบ ชั้นล่าง 3 กลีบ เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ผลกลุ่มรูปทรงรี ผลแก่แตกตามตะเข็บด้านเดียว เปลือกผลด้านในสีแดง เมล็ดสีดำ (รูปที่ 9)

ช่วงการมีดอก มีนาคม ถึง พฤษภาคม

โมกเครือ เครือสะตัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Aganosma marginata* (Roxb.) G. Don

วงศ์ Apocyanaceae

ไม้รอเลื้อย มีน้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้าม รูปขอบขนานกว้าง 2-3 ซม. ยาว 5-10 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบสอบ ขอบใบเรียบเป็นคลื่น ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนสั้น ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ เชื่อมติดกันเป็นรูปกรวย ปลายแยกบิดเวียน สีขาว เกสรเพศผู้มี 5 อัน ผลกลุ่มเป็นฝักคู่ เรียวยาว ผลแก่แห้งและแตก เมล็ดสีน้ำตาล มีขนสีขาว (รูปที่ 10)

ช่วงการมีดอก กุมภาพันธ์ ถึง กันยายน

พุดทุ่ง โมกน้อย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Holarrhena curtisii* King & Gamble

วงศ์ Apocyanaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-5 เมตร เปลือกสีเทา แตกเป็นสะเก็ด ทุกส่วนมีน้ำยางขาว ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้ามและตั้งฉาก รูปรีแกมขอบขนาน หรือรูปไข่กลับ กว้าง 3-5 ซม. ยาว 5-10 ซม. ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบมีขนนุ่มทั้งสองด้าน ด้านล่างสีขาวนวลกว่าด้านบน ก้านใบสั้นมาก ดอกช่อออกเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง หรือช่อใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวนวล โคนเชื่อมกันแต่ปลายแยกเรียงซ้อนเหลื่อมกันและเวียนขวา เกสรเพศผู้มี 5 อัน ผลเป็นฝักยาว ออกเป็นคู่โค้งลง เมื่อแก่จะแตกออกตามตะเข็บด้านเดียว (รูปที่ 11)

ช่วงการมีดอก มกราคม ถึง สิงหาคม

โมกหลวง โมกใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Holarrhena pubescens* Wall. ex G. Don

วงศ์ Apocyanaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-5 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ทุกส่วนมีน้ำยางสีขาวขุ่น ใบเดี่ยว รูปรี หรือรูปขอบขนาน กว้าง 4-6 ซม. ยาว 5-18 ซม. ปลายใบสอบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ เส้นกลางใบและเส้นใบเห็นชัด ดอกช่อ ออกตามซอกใบกลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาว โคนกลีบเชื่อม ปลายแยกมีขนนุ่ม เกสรเพศผู้สั้น ผลเป็นฝักแห้งแล้วแตก (รูปที่ 12)

ช่วงการมีดอก มกราคม ถึง กุมภาพันธ์

สามสิบ ผักชีช้าง หมอยายชี

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Asparagus racemosus* Willd.

วงศ์ Asparagaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-2 เมตร มีลำต้นใต้ดินเป็นเหง้า ลำต้นเหนือดินเป็นเถาเล็ก มีหนามจำนวนมาก ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับ ใบลดรูปเป็นเส้นแหลมๆ ลำต้นหรือกิ่งทำหน้าที่แทนใบ กว้างไม่เกิน 0.5 มม. ยาว 1-5 ซม. ดอกช่อออกตามซอกกิ่ง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกเชื่อมติดกัน มี 6 กลีบ สีขาว ผลสดค่อนข้างกลมมี 3 พู (รูปที่ 13)

ช่วงการมีดอก เมษายน ถึง มิถุนายน

จิวป่า จิวป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bombax anceps* Pierre var. *anceps*

วงศ์ Bombacaceae

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกสีเทา มีหนามแข็งและแหลมตามลำต้นและกิ่งก้าน ใบประกอบแบบฝ่ามือ เรียงแบบสลับเวียนเป็นกลุ่มที่ปลายกิ่ง ใบย่อยมี 5 ใบ รูปขอบขนาน หรือรูปรี กว้าง 4-5 ซม. ยาว 10-12 ซม. ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ดอกเดี่ยว แต่ออกดอกเป็นกลุ่ม กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วยบนฐานดอกที่แข็ง กลีบดอก 5 กลีบ สีขาว เกสรเพศผู้มีจำนวนมากเรียงเป็นกลุ่มๆ เกสรเพศเมีย มียอดเกสรเพศเมียแยก 5 แฉกติดกัน ผลแห้งรูปกระสวย ผลแก่แตกตามรอยตะเข็บ (รูปที่ 14)

ช่วงการมีดอก กุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม

มะกอกเกลื้อน หมากเหลี่ยม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Canarium subulatum* Guillaumin

วงศ์ Burseraceae

ไม้ต้น สูง 10-25 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ผิวเรียบ ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียวปลายคี่ เรียงแบบสลับเวียน ใบย่อย 2-5 คู่ เรียงแบบตรงข้าม ใบย่อยรูปไข่ กว้าง 3-6 ซม. ยาว 9-14 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมนหรือเบี้ยวเล็กน้อย ขอบใบหยักมนห่าง ๆ ผิวใบด้านบนมีขนเล็กน้อย ด้านล่างเรียบ ใบมีมากที่ปลายกิ่ง ดอกช่อแบบกระจุกออกตามกิ่งหรือตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วยปลายแยก เกสรเพศผู้มี 6 อัน ผลรูปกระสวย หรือรูปไข่ (รูปที่ 15)

ช่วงการมีดอก พฤศจิกายน ถึง เมษายน

หนามเกี่ยวไก่ หนามวัวเลี้ย หนามวัวขัง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Capparis sepiaria* L.

วงศ์ Capparaceae

ไม้พุ่มรอเลื้อย สูง 1-3 เมตร เปลือกสีเขียวเข้ม ตามลำต้นมีหนามแข็งโค้งลง ใบเดี่ยว รูปไข่ กว้าง 2-4 ซม. ยาว 3-6 ซม. ปลายใบมน ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ใบหนา ผิวเรียบทั้ง 2 ด้าน ดอกช่อคล้ายซี่ร่มออกตามซอกใบใกล้ปลายยอด ดอกย่อยมีก้านยาวชูขึ้น กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบสีขาว เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก รูปร่างยาว ผลสดรูปทรงกลม ผลแก่สีม่วงดำ (รูปที่ 16)

ช่วงการมีดอก มกราคม – กุมภาพันธ์

กุ่มบก กกกำม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Crateva adansonii DC. subsp. *trifoliata* (Roxb.) Jacobs

วงศ์

Capparaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-2 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ใบประกอบแบบฝ่ามือ เรียงแบบสลับ มีใบย่อย 3 ใบ รูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 2-3 ซม. ยาว 5-10 ซม. ปลายใบมนมีติ่งสั้น ฐานใบสอบ ขอบใบเรียบ เนื้อใบหนานุ่ม ผิวเรียบทั้งสองด้าน ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง กลีบดอก 4 กลีบ สีขาวปนเหลือง เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ก้านเกสรสีม่วง เกสรเพศเมียค่อนข้างยาว ผลสดรูปทรงกลม (รูปที่ 17)

ช่วงการมีดอก

กุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม

กระโดงแดง กระบกคาย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Bhesa robusta (Roxb.) Ding Hou

วงศ์

Celastraceae

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนเทา ผิวเรียบ ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับ รูปขอบขนาน หรือรูปไข่ กว้าง 5-8 ซม. ยาว 10-14 ซม. ปลายใบเรียว ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนและด้านล่างเรียบ หนาเป็นมัน ดอกช่อแบบกระจุก ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองอ่อน ผลสดรูปไข่ ปลายเรียว (รูปที่ 18)

ช่วงการมีดอก พฤษภาคม - กรกฎาคม

กำแพงเจ็ดชั้น ตาไก่ กระดอเย็น

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Salacia chinensis* L.

วงศ์ Celastraceae

ไม้พุ่ม สูง 1-5 เมตร เปลือกสีเทานวล เนื้อไม้มีวงปีสีน้ำตาลเข้ม เรียงซ้อนกันเป็นชั้น ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้าม รูปไข่ กว้าง 3-5 ซม. ยาว 5-8 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนและด้านล่างค่อนข้างหนาเป็นมัน ดอกช่อออกที่ซอกใบหรือตามกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองปนเขียว เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ผลรูปทรงกลม ผลแก่สีแดง (รูปที่ 19)

ช่วงการมีดอก มกราคม ถึง มีนาคม

มะพอก พอก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Parinari anamense* Hance

วงศ์ Chrysobalanaceae

ไม้ต้น สูง 20-30 เมตร เปลือกหนาสีน้ำตาลปนเทา แตกเป็นร่องลึกเป็นสะเก็ดรูปสี่เหลี่ยม ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับรูปไข่หรือรูปรี กว้าง 4-5 ซม. ยาว 5-15 ซม. ปลายใบมนหยัก คอดและมีติ่งแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้ม ด้านล่างสีขาวนวลเด่นชัดมากและมีขนละเอียด ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบสีขาวปนเหลือง เกสรเพศผู้มี 10-15 อัน ผลรูปรีค่อนข้างกลม หรือรูปรีแกมรูปกระสวย ผิวแข็งมีตุ่มเล็กๆ สีเทาแกมน้ำตาล (รูปที่ 20)

ช่วงการมีดอก มกราคม ถึง เมษายน

สะแกนา สะแก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Combretum quadrangulare* Kurz

วงศ์ Combretaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-3 เมตร เปลือกสีเทาอมขาว กิ่งอ่อนเป็นสีเหลี่ยม ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้าม และตั้งฉาก รูปหอกกลับหรือรูปรี กว้าง 3-5 ซม. ยาว 10-15 ซม. ปลายมน ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ก้านใบค่อนข้างสั้น ใบมีสีเขียวสด ผิวใบด้านบน สากมือ ดอกช่อออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ สีขาวปนเหลือง เกสรเพศผู้มี 8 อัน ผลแห้งรูปทรงกลม มีปีก 4 ปีก (รูปที่ 21)

ช่วงการมีดอก มกราคม ถึง มีนาคม

ติ่งติ่ง งวงชุม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Getonia floribunda* (Roxb.) Lam.

วงศ์ Combretaceae

ไม้พุ่มรอเลื้อย สูง 1-5 เมตร เปลือกสีน้ำตาลมีขนปกคลุม ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้าม รูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 2-5 ซม. ยาว 5-15 ซม. ปลายใบสอบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบมีลักษณะเป็นคลื่น ผิวใบด้านล่างมีขนปกคลุม ดอกช่อขนาดใหญ่ รั้วประดับสีเขียวปนเหลือง 5 กลีบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้มี 10 อัน เรียงเป็น 2 วง วงละ 5 อัน (รูปที่ 22)

ช่วงการมีดอก กุมภาพันธ์ - มีนาคม

สมอไทย ส้มอ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Terminalia chebula* Retz. var. *chebula*
วงศ์ Combretaceae

ไม้ต้น สูง 5-20 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนเทา ผิวแตกเป็นสะเก็ดและเป็นร่องลึกตามยาว กิ่งอ่อนและยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ใบเดี่ยว เรียงแบบกึ่งตรงข้าม รูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 5-12 เมตร ยาว 8-20 เมตร ปลายใบแหลมฐานใบมนค่อนข้างเบี้ยว ขอบใบเรียบ โคนใบมีต่อมขนาดใหญ่ 1 คู่ เห็นชัดเจน ดอกช่อแบบช่อแยกแขนง ออกตามปลายกิ่งหรือซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองนวล เกสรเพศผู้มี 10 อัน ผลสดรูปรี ผิวเกลี้ยง เมล็ดแข็ง (รูปที่ 23)

ช่วงการมีดอก สิงหาคม ถึง ธันวาคม

คำรอก ดานกกด รกคก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ellipanthus tomentosus* Kurz var. *tomentosus*
วงศ์ Connaraceae

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร เปลือกแตกเป็นร่องลึกเป็นแผ่นสีเหลืองหนา กิ่งก้านมีขนละเอียดสีน้ำตาล ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับเวียนรูปไข่กลับ กว้าง 4-10 ซม. ยาว 10-20 ซม. ปลายใบสอบฐานใบมน ขอบใบเรียบ ดอกช่อออกเป็นกระจุกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาว เกสรเพศผู้มี 10 อัน ผลรูปไข่ ผิวด้านนอกมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ผลแก่แห้งและแตกได้ (รูปที่ 24)

ช่วงการมีดอก พฤษภาคม ถึง กรกฎาคม

सानใบเล็ก สัน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dillenia ovata Wall. ex Hook. f. & Thomson

วงศ์

Dilleniaceae

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ผิวเรียบ กิ่งก้านสัน ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับเวียน รูปไข่กลับ กว้าง 5-10 ซม. ยาว 10-25 ซม. ปลายใบมนมีติ่งแหลม ฐานใบมนหรือเบี้ยว ขอบใบหยักซี่ฟัน เกิดจากเส้นใบยาวยื่นออกมาพันที่ขอบใบ ผิวด้านบนมีขนนุ่ม ผิวใบด้านล่างมีขนสาก ใบมีมากที่ปลายกิ่ง ดอกเดี่ยวออกตามปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองเข้ม เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก เรียงเป็น 2 ชั้น ชั้นนอกสีเหลืองเข้มกว่าด้านใน ผลรูปร่างค่อนข้างกลม อวบน้ำ ผลแก่สีเหลือง (รูปที่ 25)

ช่วงการมีดอก

พฤษภาคม ถึง กรกฎาคม

กระบาก บาก

ชื่อวิทยาศาสตร์

Anisoptera costata Korth.

วงศ์

Dipterocarpaceae

ไม้ต้น สูง 20-30 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนเทา แตกเป็นร่องตามยาว มีน้ำยางไหลออกตามเปลือกและแห้งติดตามเปลือกไม้ ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับ รูปรีหรือรูปขอบขนาน กว้าง 5-7 ซม. ยาว 5-15 ซม. ปลายใบมนหรือแหลมเล็กน้อย ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ผิวใบด้านล่างมีขนเล็กน้อย ดอกช่อ ออกตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบยาวมาก กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวปนเหลือง เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ผลแห้งรูปทรงกลม มีปีก 5 ปีก ปีกยาว 2 ปีก ปีกสั้น 3 ปีก (รูปที่ 26)

ช่วงการมีดอก

พฤศจิกายน ถึง มกราคม

ยางนา ยาง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dipterocarpus alatus Roxb.ex G.Don

วงศ์

Dipterocarpaceae

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกสีเทาปนขาว ผิวค่อนข้างเรียบ กิ่งอ่อนและยอดอ่อนมีขน ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับเวียน รูปไข่หรือรูปขอบขนาน กว้าง 8 -15 ซม. ยาว 26 - 35 ซม. ปลายใบสอบ ฐานใบมน ขอบใบเรียบเป็นคลื่น เนื้อใบหนา ใบอ่อนมีขน ใบแก่ผิวเรียบ ดอกช่อ ออกตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงโคนกลีบเชื่อมต่อกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยก 5 แฉก ยาว 2 แฉก สั้น 3 แฉก มีขนปกคลุม กลีบดอก 5 กลีบ สีชมพู โคนกลีบติดกัน ปลายกลีบบิดเวียนคล้าย รูปกังหัน ผลแห้งรูปทรงกลม มีปีก 5 ปีก ปีกยาว 2 ปีก ปีกสั้น 3 ปีก (รูปที่ 27)

ช่วงการมีดอก

มีนาคม ถึง พฤษภาคม

ยางกราด สะแบง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dipterocarpus intricatus Dyer

วงศ์

Dipterocarpaceae

ไม้ต้น สูง 10-30 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนขาว แตกเป็นร่องลึกตามยาวและแตกเป็น สะเก็ดตามขวาง ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปไข่ กว้าง 10-15 ซม. ยาว 20-35 ซม. ปลายใบมน ฐานใบเว้ารูปหัวใจ ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนและด้านล่างมีขนมากหยาบและสาก มีหูใบหุ้มยอด อ่อน ดอกช่อแบบช่อแยกแขนง ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวแซมสี แดงเป็นแถบตรงกลางกลีบ โคนกลีบเชื่อมต่อกัน ปลายแยกบิดเวียนคล้ายรูปกังหัน เกสรเพศผู้มี จำนวนมากอัดแน่นรอบรังไข่ ผลรูปกลมผิวเรียบและแข็ง มีปีก 5 ปีก ปีกยาว 2 ปีก ปีกสั้น 3 ปีก (รูปที่ 28)

ช่วงการมีดอก

มกราคม ถึง พฤษภาคม

ยางเหียง ชาด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dipterocarpus obtusifolius* Teijsm. ex Miq.

วงศ์ Dipterocarpaceae

ไม้ต้น สูง 10-30 เมตร เปลือกสีน้ำตาล แตกเป็นร่อง ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปไข่ กว้าง 10-20 ซม. ยาว 20-30 ซม. ปลายใบมน ฐานใบมน ขอบใบเรียบเป็นหยักคลื่นตามเส้นใบ แผ่นใบเรียบเป็นร่อง เส้นใบเป็นสันเด่นชัดด้านท้องใบ ผิวใบด้านบนและด้านล่างมีขนแต่น้อย มีหูใบหุ้มยอดอ่อน ดอกช่อออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีชมพู โคนกลีบเชื่อมต่อกัน ปลายกลีบแยกบิดเวียนคล้ายรูปกังหัน เกสรเพศผู้มีจำนวนมากอัดแน่นรอบ รังไข่ ผลรูปวงกลม ผิวเรียบและแข็งมีปีก 2 ปีก (รูปที่ 29)

ช่วงการมีดอก พฤศจิกายน ถึง กุมภาพันธ์

เต็ง จิก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Shorea obtusa* Wall. ex Blume

วงศ์ Dipterocarpaceae

ไม้ต้น สูง 20-30 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนดำ แตกเป็นสะเก็ดหนา ใบเดี่ยว เรียงแบบ สลับ รูปไข่หรือรูปขอบขนาน กว้าง 7-10 ซม. ยาว 10-15 ซม. ปลายใบมน ฐานใบมน ขอบใบ เรียบเป็นหยักคลื่น แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยง ใบอ่อนสีแดง ดอกช่อออกตามปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวปนเหลือง เกสรเพศผู้มี 20-25 อัน ผลแห้งไม่แตกรูปไข่ มีปีก 5 ปีก ปีกยาว 3 ปีก ปีกสั้น 2 ปีก (รูปที่ 30)

ช่วงการมีดอก มีนาคม ถึง เมษายน

พะยอม กะยอมชื่อวิทยาศาสตร์ *Shorea roxburghii* G.Don

วงศ์ Dipterocarpaceae

ไม้ต้น สูง 10-30 เมตร เปลือกสีเทาปนดำ หรือสีน้ำตาล แตกเป็นสะเก็ดหนาและเป็นร่องตามยาว ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปขอบขนาน กว้าง 3-5 ซม. ยาว 8-15 ซม. ปลายใบมนมีติ่ง ฐานใบมน ขอบใบเรียบเป็นหยักคลื่นเล็กน้อย ผิวใบด้านบนเรียบเป็นมัน ผิวใบด้านล่างมีขนเล็กน้อย ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบสีเหลืองอ่อนเรียงบิดเวียนซ้อนกันคล้ายรูปกังหัน เกสรเพศผู้มี 15 อัน ผลแห้งรูปรี มี 5 ปีก ปีกยาว 3 ปีก ปีกสั้น 2 ปีก (รูปที่ 31)

ช่วงการมีดอก ตุลาคม ถึง พฤศจิกายน

มะเกลือ มะเกลือชื่อวิทยาศาสตร์ *Diospyros mollis* Griff.

วงศ์ Ebenaceae

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร เปลือกสีดำ แตกเป็นสะเก็ดเล็ก ๆ ตามยาว กิ่งอ่อนมีขนนุ่ม ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับ รูปไข่ หรือรูปขอบขนาน กว้าง 2-4 ซม. ยาว 4-10 ซม. ปลายใบสอบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ใบแก่ผิวเรียบมัน เมื่อใบแห้งมีสีดำ ดอกแยกเพศคนละต้นกัน ออกตามซอกใบ ดอกเพศผู้เป็นช่อสั้น ๆ ประมาณ 3 ดอก ดอกเพศเมียออกเดี่ยว ๆ มีขนนุ่มปกคลุม สีเหลือง ผลสด รูปกลม มีกลีบเลี้ยง 4 อันติดที่ขั้วของผล ผลแก่สีดำ (รูปที่ 32)

ช่วงการมีดอก มกราคม ถึง สิงหาคม

โลด เหมือนโลด

ชื่อวิทยาศาสตร์

Aporosa villosa (Wall.ex Lindl.) Baill.

วงศ์

Euphorbiaceae

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนเทา หรือน้ำตาลปนแดง ลำต้นอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ลำต้นแก่แตกเป็นร่องลึกตามยาว ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปไข่กลับหรือรูปขอบขนาน กว้าง 5-10 ซม. ยาว 10-12 ซม. ปลายใบมน ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนค่อนข้างสาก ผิวใบด้านล่างมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ดอกช่อออกตามซอกใบไม่มีก้านดอก แยกเพศคนละต้นกัน ดอกช่อเพศผู้ออกเป็นช่อเรียวค้ำยหางกระรอก เกสรเพศผู้มี 2 อัน ไม่มีกลีบดอก ยอดเกสรเพศเมียเป็นช่อเชิงลด ออกติดลำต้นแต่ละดอกไม่มีก้านและมีสีเหลืองอ่อน ผลรูปไข่ มีขนสีน้ำตาลปนเหลืองปกคลุม (รูปที่ 33)

ช่วงการมีดอก

มิถุนายน ถึง กรกฎาคม

แฟบน้ำ หัวลิง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Hymenocardia wallichii Tul.

วงศ์

Euphorbiaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-5 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ผิวเรียบ มีน้ำยางใส ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับ รูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 2-3 ซม. ยาว 4-5 ซม. ฐานใบมน ปลายใบมนมีติ่งแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนและด้านล่างเรียบ ดอกช่อแบบช่อเชิงลดออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีขนาดเล็ก ผลเดี่ยวรูปไข่ในแนวระนาบคล้ายพัดจีน ปลายผลมียอดเกสรเพศเมียติดคงทน ผลอ่อนสีเขียวปนเหลือง ผลแก่สีน้ำตาลเข้ม (รูปที่ 34)

ช่วงการมีดอก

เมษายน - มิถุนายน

มะขามป้อม ขามป้อม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phyllanthus emblica* L.

วงศ์ Euphorbiaceae

ไม้ต้น สูง 3-10 เมตร เปลือกสีเทาปนน้ำตาล ผิวบาง แตกเป็นร่องตามความยาวของลำต้น ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับหรือกึ่งสลับ คล้ายใบประกอบแบบขนนก รูปรีหรือรูปขอบขนาน กว้าง 0.5-1 ซม. ยาว 1-2 ซม. ปลายใบมนมีติ่งแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ใบอ่อนสีแดง มีขนปกคลุม มีหูใบ ดอกช่อขนาดเล็ก สีขาว ออกตามซอกใบ ดอกแยกเพศแต่อยู่บนต้นเดียวกัน ดอกเพศผู้มีเกสรเพศผู้ 3 อัน ดอกเพศเมียมียอดเกสรแยกเป็น 3 แฉก ผลรูปรางค์ค่อนข้างกลม ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีเหลือง เมล็ดแข็ง (รูปที่ 35)

ช่วงการมีดอก มกราคม ถึง เมษายน

ชันทองพญาบาท ตุกใส

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Suregada multiflorum* (A.Juss.) Baill.

วงศ์ Euphorbiaceae

ไม้ต้น สูง 3-10 เมตร เปลือกสีเทาปนน้ำตาล ผิวเรียบบาง ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปรีหรือรูปขอบขนาน กว้าง 3-5 ซม. ยาว 6-15 ซม. ปลายใบมน ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ใบหนาเป็นมันไม่มีขน ใบแก่ร่วงง่าย ดอกช่อแบบช่อกระจุกออกตามปลายกิ่ง ดอกแยกเพศแต่อยู่บนต้นเดียวกัน กลีบเลี้ยงและกลีบดอกเชื่อมเป็นกลีบรวม 5 กลีบ สีเหลือง เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ผลรูปกลมหรือเกือบกลม มีรอยแยก 3 พู ผลแก่สีเหลือง (รูปที่ 36)

ช่วงการมีดอก มีนาคม ถึง กรกฎาคม

ไต่ใบใหญ่ ผักหวานบ้าน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sauropus amabilis* Airy Shaw

วงศ์ Euphorbiaceae

ไม้พุ่ม สูง 0.5-1 เมตร เปลือกสีน้ำตาล กิ่งอ่อนสีเขียวเข้ม ผิวเกลี้ยง ใบเดี่ยว ก้านใบสั้น เรียงแบบสลับรูปไข่ ปลายแหลม กว้าง 2-3 ซม. ยาว 3-5 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบมีหูใบเล็กมาก ผิวใบเรียบ เส้นกลางใบมีแถบสีขาว ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบของ ก้านใบ สีเขียวปนเหลือง ผลรูปทรงกลม สีเขียวอ่อน ผลแก่สีขาวปนเหลืองห้อยติดตามก้านใบ (รูปที่ 37)

ช่วงการมีดอก กันยายน ถึง ตุลาคม

ก่อ ก่อขี้หนู

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Lithocarpus thomsonii* (Miq.) Rehder

วงศ์ Fagaceae

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนเทา แตกเป็นสะเก็ดใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปรี หรือรูปใบหอก กว้าง 7-10 ซม. ยาว 9-15 ซม. ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบสอบ ขอบใบ เรียว ผิวใบเกลี้ยงด้านบนสีเขียวเข้มและเป็นมัน ด้านล่างสีซีดกว่า ดอกช่อ ออกเป็นกระจุกแน่นที่ ปลายกิ่ง ดอกย่อยไม่มีก้านดอกย่อย สีขาวปนเหลือง มีกลิ่นจุน ร่วงง่าย ผลเชื่อมต่อกันเป็นกลุ่ม เบียดอัดกันแน่นบนก้านที่อ้วนสั้น มีกาบหุ้มผลรูปร่างคล้ายจาน ผลแก่แข็งมาก ผิวเกลี้ยงเป็นมัน รูปกลมหรือรี ด้านบนมีจุดแหลม ด้านข้างมีรอยแตก (รูปที่ 38)

ช่วงการมีดอก มกราคม ถึง มีนาคม

กรวยป่า ผ่าสาม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Casearia grewiifolia Vent.var.*grewiifolia*

วงศ์

Flacourtiaceae

ไม้พุ่ม สูง 5-10 เมตร เปลือกสีเทาปนน้ำตาล กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ผิวเรียบ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปไข่หรือรูปขอบขนาน กว้าง 3-5 ซม. ยาว 5-10 ซม. ปลายใบมน ฐานสอบแหลม ขอบใบหยักซี่ฟัน เนื้อใบหนา ผิวใบด้านบนสีเขียวย่น ด้านล่างมีขนนุ่ม มีต่อมน้ำมันเป็นจุดใส ดอกช่อ ออกเป็นกระจุกตามซอกใบ กลีบรวม 4-5 กลีบ สีเขียวแกมเหลือง เกสรเพศผู้มี 8 อัน ผลรูปกลมรี ผลแก่สีเหลืองแตก 3 พู (รูปที่ 39)

ช่วงการมีดอก

ธันวาคม ถึง เมษายน

กันเกรา มั่นปลา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Fagraea fragrans Roxb.

วงศ์

Gentianaceae

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ผิวเรียบ ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้าม รูปรี กว้าง 4-5 ซม. ยาว 8-15 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ผิวใบด้านบนเป็นมันสีเขียวเข้ม เส้นกลางใบนูน ดอกช่อ ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบสีขาวปนเหลืองอ่อน ก้านเกสรเพศเมียยาวยื่นออกมา ผลทรงกลม มีติ่งแหลมสั้น ยื่นออกมา ผลแก่สีแดง (รูปที่ 40)

ช่วงการมีดอก

พฤษภาคม ถึง มิถุนายน

ตั้งหน พะอุง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Calophyllum calaba* L.

วงศ์ Guttiferae

ไม้ต้น สูง 10-15 เมตร เปลือกสีน้ำตาล แตกเป็นร่องและเป็นสะเก็ด ใบเดี่ยวเรียงแบบตรงข้าม รูปกลมหรือรูปไข่ กว้าง 3-5 ซม. ยาว 4-6 ซม. ปลายใบมนหรือคอดเว้า ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนและด้านล่างเรียบ ด้านบนสีเขียวเข้มและเป็นมันวาว ด้านล่างสีเขียวอ่อน ดอกช่อออกตามขอบใบและตามกิ่ง กิ่งที่มีดอกใบจะร่วง กลีบเลี้ยง 4 กลีบ ไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้มีจำนวนมากสีขาว ผลสดเมล็ดเดี่ยว ค่อนข้างกลม ผลแก่สีน้ำตาลเข้ม (รูปที่ 41)

ช่วงการมีดอก พฤศจิกายน ถึง มกราคม

ติ้วเกลี้ยง ติ้วหม่น

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cratoxylum cochinchinense* (Lour.) Blume

วงศ์ Guttiferae

ไม้พุ่ม สูง 5-10 เมตร เปลือกสีเทาปนเหลืองแตกเป็นสะเก็ด กิ่งก้าน และลำต้นมีหนามแข็งมีน้ำยางสีเหลืองใบเดี่ยวเรียงแบบตรงข้ามและตั้งฉาก รูปรีหรือรูปขอบขนาน กว้าง 3-5 ซม. ยาว 5-10 ซม. ปลายใบเรียวยาวแหลม ฐานใบสอบเรียว ขอบใบเรียบดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีแดงหรือสีส้ม เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ผลเดี่ยวรูปกลมรี เปลือกแข็ง ผลแก่แตกเป็น 3 พู (รูปที่ 42)

ช่วงการมีดอก มิถุนายน ถึง กันยายน

ตัวขาว ตัวส้ม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Cratoxylum formosum (Jack) Dyer

วงศ์

Guttiferae

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร เปลือกสีเทาแตกเป็นสะเก็ด โคนลำต้นมีหนามแข็ง มีน้ำยางสีเหลือง ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้าม รูปรีหรือรูปขอบขนาน กว้าง 2-5 ซม. ยาว 4-10 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเป็นมัน ด้านล่างมีต่อมกระจายทั่วไป ใบแก่สีแดงหรือสีแดงสด ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ สีน้ำเงินปนแดง กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวปนชมพู เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ผลรูปกระสวย ผิวเรียบและแข็ง สีน้ำตาลปนดำ ผลแก่แตกเป็น 3 พู (รูปที่ 43)

ช่วงการมีดอก

มกราคม ถึง เมษายน

ชะมวง ส้มโง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Garcinia cowa Roxb. ex DC.

วงศ์

Guttiferae

ไม้ต้น สูง 5-15 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนเทาแตกเป็นสะเก็ด ใบเดี่ยวเรียงแบบตรงข้าม และตั้งฉากกัน รูปรีหรือรูปขอบขนาน กว้าง 3-5 ซม. ยาว 8-10 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ดอกเดี่ยวแยกเพศคนละต้นกัน ดอกเพศผู้ออกตามกิ่งเป็นกระจุก กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบสีเหลือง เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก เกสรเพศเมียออกปลายกิ่ง เกสรเพศผู้เทียมเรียงอยู่รอบๆรังไข่ ก้านเกสรติดกันเป็นกลุ่มๆปลายก้านมีต่อม 1 ต่อม ผลรูปทรงกลม ด้านบนแบนเล็กน้อย ผลแก่สีเหลืองปนส้ม (รูปที่ 44)

ช่วงการมีดอก

กุมภาพันธ์ ถึง เมษายน

กระบก หมากบก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Irvingia malayana* Oliv. ex A.W. Benn

วงศ์ Irvingiaceae

ไม้ต้นสูง 20-30 เมตร เปลือกสีน้ำตาลเทา ผิวเรียบหรือแตกเป็นสะเก็ดเล็กๆ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับเวียน รูปไข่หรือรูปขอบขนาน กว้าง 5-7 ซม. ยาว 10-12 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มเป็นมันด้านล่างสีชาวนวล มีหูใบเด่นชัดมากมี ลักษณะเรียวแหลมโค้งเล็กน้อย คล้ายกรวยอยู่ปลายยอด ดอกช่อออกตามปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวปนเขียวอ่อน เกสรเพศผู้ 10 อัน ผลรูปกลมรี ผลแก่สีเหลืองปนน้ำตาล มีเมล็ดเดี่ยว ภายในมีเนื้อสีขาว (รูปที่ 45)

ช่วงการมีดอก มกราคม ถึง มีนาคม

ตีนนก ตีนนก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Vitex pinnata* L.

วงศ์ Labiatae

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนเทา แตกเป็นสะเก็ด ใบประกอบแบบนิ้วมือ มีใบย่อย 3 ใบออกจากจุดเดียวกัน เรียงตัวแบบตรงข้ามและตั้งฉาก รูปรี กว้าง 4-6 ซม. ยาว 10-13 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ยอดอ่อนมีขนคล้ายกำมะหยี่ ผิวใบด้านบนเรียบ ด้านล่างมีขนนุ่ม ดอกช่อแบบช่อแยกแขนงออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีน้ำเงินหรือสีม่วงอ่อน โคนกลีบเชื่อมติดกันปลายแยก เกสรเพศผู้มี 4 อัน ผลเดี่ยว รูปทรงกลม มีกลีบเลี้ยงติดคงทน ผลแก่สีม่วงเข้มถึงสีดำ (รูปที่ 46)

ช่วงการมีดอก พฤษภาคม ถึง กุมภาพันธ์

หมีเหม็น หมี

ชื่อวิทยาศาสตร์

Litsea glutinosa (Lour.) C.B. Roxb.

วงศ์

Lauraceae

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร เปลือกสีน้ำตาลเข้ม มีช่องอากาศกระจายทั่วไป กิ่งอ่อนมีขนปกคลุม เปลือกและใบมีกลิ่นฉุน ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ กว้าง 5-6 ซม. ยาว 8-16 ซม. ปลายใบมน ฐานใบสอบเรียว ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเรียบ ผิวใบด้านล่างมีขนปกคลุม และมีสีอ่อนกว่า ดอกช่อออกเป็นกระจุกตามซอกใบ ดอกแยกเพศคนละต้นกัน ดอกเพศผู้ขนาดเล็กสีเหลืองอ่อน เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ดอกเพศเมียกลีบเลี้ยงเชื่อมกันเป็นรูปกรวย ผลรูปรีวงกลม เมล็ดแข็ง ผลแก่สีม่วงดำ (รูปที่ 47)

ช่วงการมีดอก

มิถุนายน ถึง กันยายน

กระโดนดิน กระโดน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Careya arborea Roxb.

วงศ์

Lecythidaceae

ไม้ต้น สูง 10-15 เมตร เปลือกหนาสีน้ำตาลปนดำ แตกเป็นสะเก็ด ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับเวียนเป็นกลุ่มตามปลายกิ่ง รูปไข่กลับ กว้าง 15-25 ซม. ยาว 30-35 ซม. ปลายใบมนมีติ่งแหลมยื่น ฐานใบสอบแหลม ขอบใบหยักมน ผิวใบทั้งสองด้านเกลี้ยง เนื้อใบหนา ก้านใบอวบ ดอกเดี่ยวออกตามปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 4-5 กลีบ ปลายกลีบและขอบกลีบสีเขียวอ่อน โคนกลีบสีชมพู ร่วงง่าย เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก สีขาว โคนก้านเกสรเชื่อมติดกันสีแดงอ่อน ผลรูปกลม ค่อนข้างแข็ง ที่ปลายผลมีส่วนของกลีบเลี้ยงและก้านเกสรเพศเมียติดคงทน (รูปที่ 48)

ช่วงการมีดอก

มกราคม ถึง เมษายน

กะตังใบ หงอนไก่

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Leea</i> sp.
วงศ์	Leeaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-5 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ลำต้นและกิ่งเป็นเหลี่ยม ใบประกอบแบบขนนก ก้านใบแผ่เป็นกาบหุ้มกิ่ง ใบย่อยรูปไข่แกมขอบขนาน กว้าง 2-5 ซม. ยาว 5-10 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเป็นซี่จัก ผิวใบด้านบนและด้านล่างเรียบอ่อนนุ่ม ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง ก้านดอกช่อยาวเป็นเหลี่ยม ดอกช่อมีขนาดเล็กจำนวนมาก สีแดงส้ม ผลกลมมี 3 พู ผลแก่สีดำ (รูปที่ 49)

ช่วงการมีดอก เกือบตลอดปี

เสี้ยวดอกขาว เสี้ยวป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Bauhinia variegata</i> L.
วงศ์	Leguminosae – Caesalpinioideae

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปไข่ หรือรูปกลม กว้าง 5-10 ซม. ยาว 5-10 ซม. ปลายใบเว้าลึกแบ่งเป็น 2 ซีก ฐานใบรูปหัวใจ ขอบใบเรียบ เส้นใบแตกจากรูปร่างใบ 9-11 เส้น ดอกช่อออกตามกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวปนชมพู เกสรเพศผู้มี 10 อัน ความยาวไม่เท่ากัน ผลฝักแบน ผลแก่จัดจะแตกออกตามตะเข็บทั้งสองด้าน (รูปที่ 50)

ช่วงการมีดอก มกราคม ถึง มีนาคม

ซีเหล็ก ซีเหล็กบ้าน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cassia siamea* Lam. (*Senna siamea* (Lam.) Irwin & Barneby)
วงศ์ Leguminosae – Caesalpinioideae

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร เปลือกสีน้ำตาลเข้มและแตกเป็นร่องบริเวณโคนลำต้น ใบประกอบแบบขนนก เรียงแบบสลับ ใบย่อย 6-8 คู่ เรียงแบบตรงข้าม รูปรี หรือรูปขอบขนาน กว้าง 0.5-1.0 ซม. ยาว 3-5 ซม. ปลายใบมน ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเรียบเป็นมันวาว ผิวใบด้านล่างมีขนสั้นปกคลุมใบอ่อนและยอดอ่อนสีแดงปนเขียว รสชาติขม ดอกช่อแบบไม่จำกัดดอกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง เกสรเพศผู้ 10 อัน ผลแห้งเป็นฝักแบน สีน้ำตาลเข้ม โค้งเล็กน้อย เมื่อแก่จะแตกออกตามตะเข็บทั้ง 2 ด้าน (รูปที่ 51)

ช่วงการมีดอก เกือบตลอดปี

เขลง เค็ง นางดำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dalium cochinchinense* Pierre
วงศ์ Leguminosae – Caesalpinioideae

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนเทา ผิวเรียบหรือแตกเป็นสะเก็ดเล็กน้อย ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ เรียงแบบสลับ ใบย่อย 5-9 ใบ เรียงแบบกึ่งสลับ เยื้องกันเล็กน้อย รูปไข่หรือรูปรี กว้าง 2-4 ซม. ยาว 8-10 ซม. ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบทั้งสองด้าน ดอกช่อแบบช่อแยกแขนง ออกตามปลายกิ่ง ดอกมีขนาดเล็ก กลีบเลี้ยง 5 กลีบ สีขาว ไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้มี 2 อัน ผลรูปทรงรี ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีดำ เมล็ดแข็ง ผิวมัน (รูปที่ 52)

ช่วงการมีดอก พฤษภาคมถึง สิงหาคม

อะราง อะลง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Peltophorum dasyrachis (Miq.) Kurz

วงศ์

Leguminosae – Caesalpinioideae

ไม้ต้น สูง 10-15 เมตร เปลือกสีเทาปนน้ำตาล ผิวเรียบ ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ปลายคู่ เรียงแบบสลับ ใบย่อย 10-18 คู่ เรียงแบบตรงข้าม กว้าง 0.5-1 ซม. ยาว 1-2 ซม. ปลายใบมน ฐานใบมนเบี้ยวเล็กน้อย ขอบใบเรียบ ยอดอ่อนมีหูใบเป็นเส้น แตกแขนงคล้ายเขากวางอยู่เป็นกระจุก ดอกช่อออกตามปลายกิ่งและห้อยลง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองขอบกลีบย่นมาก เกสรเพศผู้มี 10 อัน ผลเป็นฝักแบนสีน้ำตาลแดงโคนและปลายเรียวแหลม (รูปที่ 53)

ช่วงการมีดอก

มีนาคม ถึง มิถุนายน

ชุมเห็ดเทศ ชุมเห็ดใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์

Senna alata (L.) Roxb.

วงศ์

Leguminosae – Caesalpinioideae

ไม้พุ่ม สูง 2-5 เมตร เปลือกสีดำ แตกเป็นร่องตามยาว ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงแบบสลับเวียน ใบย่อย 8-20 คู่ เรียงแบบตรงข้าม รูปขอบขนาน กว้าง 3-4 ซม. ยาว 5-12 ซม. ปลายใบมน ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบสีเหลือง กลีบดอก 5 กลีบสีเหลืองสด เกสรเพศผู้มี 10 อัน สัน 8 อัน ยาว 2 อัน ผลเป็นฝักแบน ผลแก่สีดำ (รูปที่ 54)

ช่วงการมีดอก

ตุลาคม ถึง กุมภาพันธ์

มะค่าแต้ แต้โหล่น

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sindora siamensis* Teijsm.&Miq. var. *maritima* K.&S.S. Larsen
วงศ์ Leguminosae – Caesalpinioideae

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกสีเทา ผิวเรียบ กิ่งอ่อนมีขน ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงแบบสลับ ใบย่อย 3-4 คู่ เรียงแบบตรงข้าม รูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 4-9 ซม. ยาว 8-16 ซม. ปลายใบมน หักเว้า ฐานใบสอบ ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนมีขนหยาบ ผิวด้านล่างมีขนนุ่ม ดอกช่อออกที่ปลายกิ่งหรือตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบสีเหลืองปนแดง เกสรเพศผู้มี 10 อัน ผลเป็นฝักรูปไข่ ผิวเปลือกเรียบ (รูปที่ 55)

ช่วงการมีดอก เมษายน ถึง พฤษภาคม

มะค่าแต้ แต้หนาม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sindora siamensis* Teijsm.&Miq. var. *siamensis*
วงศ์ Leguminosae – Caesalpinioideae

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกสีเทา ผิวเรียบ กิ่งอ่อนมีขน ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงแบบสลับ ใบย่อย 3-4 คู่ เรียงแบบตรงข้าม รูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 3-5 ซม. ยาว 6-15 ซม. ปลายใบมน หักเว้า ฐานใบสอบ ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนมีขนหยาบ ผิวด้านล่างมีขนนุ่ม ดอกช่อออกที่ปลายกิ่งหรือตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบสีเหลืองปนแดง เกสรเพศผู้มี 10 อัน ผลเป็นฝักรูปไข่ ผิวเปลือกมีหนาม (รูปที่ 56)

ช่วงการมีดอก เมษายน ถึง พฤษภาคม

แดง แดง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Xylocarpus xylocarpa (Roxb.) Taub. var. *kerrii*
(Craib & Hutch.) I.C. Nielsen

วงศ์

Leguminosae-Mimosoideae

ไม้ต้น สูง 15-20 ซม. เปลือกสีเทาปนแดง ลอกเปลือกทิ้งไว้จะมีสีแดง กิ่งก้านและยอดอ่อนมีขนนุ่มสีเหลือง ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้นเรียงแบบสลับ ใบประกอบ 2 ช่อ อยู่ปลายสุดแตกออกเป็น 2 ง่าม ใบย่อย 4-5 คู่ เรียงแบบตรงข้าม รูปไข่หรือรูปขอบขนาน กว้าง 4-5 ซม. ยาว 10-15 ซม. ปลายใบมน ฐานใบมนเบี้ยว ขอบใบเรียบ ใบหนา ผิวใบทั้งด้านบนและด้านล่างเรียบ ดอกช่อทรงกลม ออกที่ปลายกิ่งและซอกใบ กลีบดอกสีขาวปนเหลือง ผลเป็นฝัก รูปถั่วแบนและแข็ง แตกออก 2 ซีก (รูปที่ 57)

ช่วงการมีดอก

กุมภาพันธ์ - มีนาคม

แกลบหนู กกตุ๊กอึ้ง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dendrolobium lanceolatum (Dunn) Schindl.

วงศ์

Leguminosae - Papilionoideae

ไม้พุ่ม สูง 1-3 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ผิวเรียบ ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ เรียงตัวแบบสลับ ใบย่อย 3 ใบ รูปรีหรือรูปหอก กว้าง 1-2 ซม. ยาว 3-5 ซม. ปลายใบสอบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ มีหูใบที่โคนก้านใบ และโคนใบย่อย ดอกช่อออกตามซอกใบ ดอกเป็นรูปคล้ายดอกถั่วสีเหลืองอ่อน ผลเป็นฝักแบนมีเมล็ดเดียว (รูปที่ 58)

ช่วงการมีดอก

มกราคม ถึง มีนาคม

ไชหิน ทองหมอง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Droogmansia godefroyana* (Kuntze) Schindl.

วงศ์ Leguminosae – Papilionoideae

ไม้พุ่ม สูง 1-3 เมตร เปลือกสีเทานวล แตกกิ่งแขนงโคนต้น ใบประกอบชนิดมีใบย่อยใบเดียว เรียงแบบสลับ รูปไข่แกมขอบขนาน กว้าง 5-9 ซม. ยาว 12-17 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบเว้า ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนสีเขียวปนเทา ด้านล่างสีขาวนวล ก้านใบแผ่เป็นครีบบน ดอกช่อออกที่ปลายกิ่งชูขึ้นมาเห็นเด่นชัด ดอกย่อยเป็นรูปคล้ายดอกถั่ว สีม่วงแดง ผลเป็นฝักแบน คอดเป็นข้อ ๆ (รูปที่ 59)

ช่วงการมีดอก มกราคม ถึง เมษายน

เกล็ดปลาซ่อน เกล็ดล้นใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phyllodium pulchellum* (L.) Desv.

วงศ์ Leguminosae – Papilionoideae

ไม้พุ่ม สูง 0.5-1 เมตร เปลือกสีเทา ผิวบางเรียบ ใบประกอบแบบขนนก เรียงแบบสลับ ใบย่อย 3 ใบ ใบย่อยใบกลางมีขนาดใหญ่ที่สุด รูปไข่หรือรูปรี กว้าง 4-5 ซม. ยาว 6-10 ซม. ใบย่อยด้านข้างมีขนาดเล็กกว่า รูปไข่หรือรูปรี กว้าง 2-4 ซม. ยาว 3-5 ซม. รูปร่างใบมีความผันแปรมาก ผิวใบด้านบนเรียบ ผิวใบด้านล่างมีขนนุ่ม ดอกช่อออกเป็นกระจุกที่ซอกใบ มีใบประดับคล้ายเกล็ดปลาประกบหุ้มไว้ทั้งสองด้าน ดอกเป็นรูปคล้ายดอกถั่ว สีขาว ผลเป็นฝักแบนยาวและคอดเป็นข้อ ๆ (รูปที่ 60)

ช่วงการมีดอก กรกฎาคม ถึง สิงหาคม

ประดู่ ตู๋

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pterocarpus macrocarpus Kurz

วงศ์

Leguminosae – Papilionoideae

ไม้ต้น สูง 20-30 เมตร เปลือกหนา สีน้ำตาลปนเทา แตกเป็นร่องลึก มีน้ำยางสีเหลืองปนแดง ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่เรียงแบบสลับ ใบย่อย 3-6 คู่ เรียงแบบสลับ รูปไข่หรือรูปขอบขนาน กว้าง 3-5 ซม. ยาว 6-10 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย ใบอ่อนมีหูใบเด่นชัดมากและมีขนสีน้ำตาล ดอกช่อออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่งหรือยอด ดอกเป็นรูปคล้ายดอกถั่ว กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง เกสรเพศผู้มี 10 อัน ผลรูปกลม มีปีกเป็นคลื่นรอบๆ คล้ายไข่ดาว ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีน้ำตาล (รูปที่ 61)

ช่วงการมีดอก

มีนาคม ถึง มิถุนายน

ตะแบกนา เปื่อย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Lagerstroemia floribunda Jack

วงศ์

Lythraceae

ไม้ต้น สูง 5-10 ซม. เปลือกสีเทาหรือสีเทาปนขาว ผิวเรียบเป็นมัน มีรอยแผลที่เกิดจากการหลุดลอกของเปลือกเป็นหลุมตื้นๆ ตลอดลำต้น ใบเดี่ยว กว้าง 3-5 ซม. ยาว 5-10 ซม. ฐานใบมน ขอบใบเรียบและเป็นคลื่นม้วนขึ้น ใบอ่อนสีแดง มีขน ใบแก่เกลี้ยง ดอกช่อออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ดอกตูมมีขนสีน้ำตาลอ่อนปกคลุม กลีบเลี้ยง 5 กลีบ มีสันนูนพาดตามยาว ปลายแยก 5 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ สีชมพูอ่อนปนสีขาว เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ผลแห้งแล้วแตก (รูปที่ 62)

ช่วงการออกดอก

เมษายน – กรกฎาคม

โคลงเคลงขน เอน้า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Melastoma saigonense* (Kuntze) Merr.

วงศ์ Melastomaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-2 เมตร เปลือกสีน้ำตาลมีขนปกคลุมทุกส่วนของพืช ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้ามและตั้งฉาก รูปขอบขนานหรือรูปไข่กลับ กว้าง 3-4 ซม. ยาว 5-10 ซม. ปลายใบแหลมฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนและด้านล่างมีขนนุ่มปกคลุม ด้านบนสีเขียวเข้มกว่าด้านล่าง มีเส้นใบ 5 เส้น แยกออกจากฐานใบสู่ปลายยอด ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงเป็นเส้นขน กลีบดอก 5 กลีบ สีม่วง เกสรเพศผู้มีจำนวนมากสีเหลืองแต่มี 5 อัน มีรังไข่สีม่วงโค้งงอ ผลรูปรี มีขนปกคลุม (รูปที่ 63)

ช่วงการมีดอก เกือบตลอดปี

โคลงเคลงขึ้นก เอน้า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Melastoma malabathricum* L. subsp. *malabathricum*

วงศ์ Melastomataceae

ไม้พุ่ม สูง 1-2 เมตร เปลือกสีน้ำตาลแดง มีขนปกคลุมทุกส่วนของพืช ใบเดี่ยวเรียงแบบตรงข้ามและตั้งฉาก รูปขอบขนานแกมรูปใบหอก กว้าง 3-4 ซม. ยาว 8-12 ซม. ปลายใบแหลมฐานใบมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบค่อนข้างแข็ง ผิวใบด้านบนและด้านล่างค่อนข้างเรียบไม่มีขน มีเส้นใบ 3 เส้น เรียงจากฐานใบสู่ปลายยอด ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงเป็นเส้นขน กลีบดอก 5 กลีบ สีม่วงปนชมพู เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก สีเหลืองแต่มี 5 อัน มีรังไข่สีม่วงโค้งงอ ผลรูปรี มีขนปกคลุม (รูปที่ 64)

ช่วงการมีดอก เกือบตลอดปี

พลองเหมือด เหมือดแอ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Memecylon edule* Roxb.

วงศ์ Melastomataceae

ไม้พุ่ม สูง 1-5 เมตร เปลือกสีเทาปนดำ แตกเป็นร่องลึก และเห็นชัดเจนบริเวณโคนลำต้น ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้าม รูปรีแกมขอบขนาน กว้าง 3-4 ซม. ยาว 4-8 ซม. ปลายใบมนหรือสอบแหลม ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบทั้งสองด้านเกลี้ยง เส้นกลางใบเห็นเป็นสันนูน ใบมีขนเข้าหาเส้นกลางใบ เส้นใบเห็นไม่ชัด ดอกช่อออกเป็นกระจุกที่ซอกใบ มีฐานรองดอกรูปถ้วยหนาสีเขียวอ่อน กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ สีม่วงหรือสีน้ำเงินเข้ม เกสรเพศผู้มี 8 อัน อับเรณูโค้งเป็นรูปตัวเจ ผลรูปทรงกลม ผลแก่สีม่วงเข้ม (รูปที่ 65)

ช่วงการมีดอก มีนาคม ถึง พฤษภาคม

สะเดา สะเดา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Azadirachta indica* A. Juss. var. *indica*

วงศ์ Meliaceae

ไม้ต้น ผลัดใบ สูง 5-10 เมตร เปลือกสีเทาปนน้ำตาล แตกเป็นร่องตามยาว ทุกส่วนมีรสขาคิม ใบประกอบแบบขนนก เรียงแบบสลับ ใบย่อยเรียงแบบตรงข้าม มี 7-8 คู่ รูปไข่แกมรูปหอกโค้ง กว้าง 3-4 ซม. ยาว 5-8 ซม. ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบเบี้ยว ขอบใบหยักฟันเลื่อยไม่เป็นระเบียบ ใบอ่อนและยอดอ่อนสีน้ำตาลแดง ดอกช่อออกที่ปลายกิ่งพร้อมๆกับยอดอ่อน กลีบดอก 5 กลีบ สีขาว เกสรเพศผู้เล็กมาก ผลสดรูปกลมรี ผิวบาง มีเนื้อฉ่ำน้ำ (รูปที่ 66)

ช่วงการมีดอก ธันวาคม ถึง มกราคม

หาด มะหาด

ชื่อวิทยาศาสตร์

Artocarpus lacucha Roxb.

วงศ์

Moraceae

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนแดง แตกเป็นสะเก็ดเล็ก ๆ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปไข่ หรือรูปขอบขนาน กว้าง 5-8 ซม. ยาว 10-14 ซม. ปลายใบมน ฐานใบเบี้ยว ขอบใบเรียบ มีซี่จักเล็กน้อย ก้านใบและแผ่นใบด้านบนและด้านล่างมีขนสากหนา ใบแก่สีเขียวเข้มคล้ายแผ่นหนัง มีหูใบรูปหอกขนาดเล็กแต่ร่วงง่าย ดอกช่อเพศผู้และเพศเมียแยกเพศคนละต้นกัน ดอกช่อเพศผู้รูปทรงกลม ออกเป็นช่อเดี่ยวตามกิ่งช่วงล่าง ดอกช่อเพศเมียรูปทรงรี สีเหลืองอ่อนออกตามกิ่งช่วงบน ผลรวมรูปร่างบิดเบี้ยวผิวไม่เรียบ เป็นตะปุ่มตะป่ำ มีขนนุ่มคล้ายกำมะหยี่ ผลแก่สีเหลืองปนน้ำตาล (รูปที่ 67)

ช่วงการมีดอก

กุมภาพันธ์ ถึง เมษายน

ไทร ไทร

ชื่อวิทยาศาสตร์

Ficus sp.

วงศ์

Moraceae

ไม้ต้น สูง 15-20 เมตร เปลือกสีเทาปนดำ มีรากอากาศและทุกส่วนมีน้ำยางสีขาว ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับ รูปไข่หรือรูปรี กว้าง 3-5 ซม. ยาว 7-10 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบเป็นมันวาวคล้ายแผ่นหนัง ดอกช่อ ดอกย่อยอยู่บนฐานรองดอกมีรูปร่างกลม ออกเป็นคู่ตามซอกใบ ผลสด รูปทรงกลมหรือรูปไข่ ผลแก่สีเหลือง ผลสุกสีแดง (รูปที่ 68)

ช่วงการมีดอก

พฤศจิกายน - มกราคม

ชื่อย่ ส้มพอ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Streblus asper* Lour.

วงศ์ Moraceae

ไม้ต้น สูง 10-15 เมตร เปลือกสีเทาปนดำ ผิวเรียบบางมีน้ำยางสีขาวข้นคล้ายน้ำมัน ใบเดี่ยวเรียงตัวแบบสลับ รูปรีหรือรูปไข่กลับ กว้าง 3-5 ซม. ยาว 5-8 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบสอบแหลม ขอบใบหยักคล้ายซี่ฟันเลื่อย ก้านใบสั้นมีขนปกคลุม ใบแก่สีเหลืองเข้ม ผิวใบทั้งด้านบนและด้านล่างสากและหนามาก มีหูใบรูปสามเหลี่ยม ดอกช่อออกที่ซอกใบ ดอกเพศผู้และเพศเมียอยู่คนละต้นกัน ดอกช่อเพศผู้เป็นช่อกลม ดอกช่อเพศเมียออกเดี่ยวๆ มีก้านยาว กลีบดอกสีเหลืองปนเขียว ผลรูปทรงกลมหรือรูปไข่ ผลแก่สีเหลือง (รูปที่ 69)

ช่วงการมีดอก เกือบตลอดปี

พวงตุ้มหู ต่าง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ardisia pilosa* Fletcher

วงศ์ Myrsinaceae

ไม้พุ่ม สูง 5-10 ซม. เปลือกสีน้ำตาลปนแดง ผิวเรียบ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับเวียน รูปรี กว้าง 1-5 ซม. ยาว 3-8 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบสอบ ขอบใบหยัก ผิวใบด้านบนมีจุดตามแผ่นใบ ใบค่อนข้างหนา ดอกช่อ ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีชมพู เรียงซ้อนกันและบิดเวียน ผลรูปกลม ผิวมัน ผลแก่สีแดง (รูปที่ 70)

ช่วงการมีดอก กรกฎาคม ถึง กันยายน

พลองแก้มอัน ก้นถั่วเล็กชื่อวิทยาศาสตร์ *Rhodamnia dumetorum* (DC.) Merr. & L.M. Perryวงศ์ *Myrtaceae*

ไม้พุ่ม สูง 1-3 ม. เปลือกสีน้ำตาล ผิวเรียบ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับตรงข้าม รูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 3-5 ซม. ยาว 4-7 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนและด้านล่างเรียบ มีเส้นใบออกจากฐาน 3 เส้น ดอกเดี่ยวออกที่ซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาว เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ผลสดรูปทรงกลม ผลสุกมีสีม่วงดำ (รูปที่ 71)

ช่วงการมีดอก มิถุนายน ถึง กรกฎาคม

เสม็ดแดง หว่าชื่อวิทยาศาสตร์ *Syzygium cinereum* (Kurz) Chantar.&J.Parnวงศ์ *Myrtaceae*

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกสีเทาปนดำ แตกเป็นร่องลึกตามยาว ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับเวียน รูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 3-6 ซม. ยาว 5-12 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาและผิวใบเกลี้ยง เส้นใบปิดขนานขอบด้านข้าง ดอกช่อแบบช่อกระจุกออกตามซอกใบ โกล่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ สีชมพู เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ผลสดรูปทรงกลม ผลแก่มีสีแดงสด (รูปที่ 72)

ช่วงการมีดอก กุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม

หำขี้แพะ หว่า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Syzygium cumini (L.) Skeels

วงศ์

Myrtaceae

ไม้ต้นวรรณสูง 10-15 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนดำ แตกส่อนออกเป็นแผ่นๆ ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้าม รูปรีหรือรูปขอบขนาน กว้าง 3-6 ซม. ยาว 4-8 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบผิวใบเรียบเป็นมันและมีจุดน้ำมัน เส้นขอบใบปัด ขนานขอบด้านข้าง ใบอ่อนสีแดง ดอกช่อแบบช่อแยกแขนงออกเป็นกระจุกที่ซอกใบ มี 3-8 ดอก กลีบเลี้ยง 4 กลีบ เชื่อมกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยกกลีบดอก 4 กลีบ สีขาวร่วงง่าย เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ผลสดรูปไข่ หรือรูปกระสวย สีม่วงปนแดง (รูปที่ 73)

ช่วงการมีดอก

เมษายน ถึง กรกฎาคม

เสม็ดชุน เม็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์

Syzygium gratum (Wight) S.N. Mitra var. *gratum*

วงศ์

Myrtaceae

ไม้ต้น สูง 4-8 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ผิวบางซ้อนกันหลายๆ ชั้น ใบประกอบแบบขนนก เรียงแบบสลับ ใบเดี่ยวเรียงแบบตรงข้าม รูปไข่หรือรูปหอก กว้าง 3-5 ซม. ยาว 4-7 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบสอบ ขอบใบเรียบ ใบแก่สีเขียวเข้มเป็นมัน ใบอ่อนสีน้ำตาลปนชมพู ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองอ่อน ผลรูปทรงกลม ฐานผลนูนออกมาและบวม ผลแก่สีขาว (รูปที่ 74)

ช่วงการมีดอก

มีนาคม ถึง พฤษภาคม

ช้างน้ำ หางกาง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Gomphia serrata* (Gaertn.) Kanis

วงศ์ Ochnaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-5 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ผิวเรียบ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปไข่ค่อนข้างยาว หรือรูปขอบขนาน หรือรูปไข่กลับแกมใบหอก กว้าง 3-5 ซม. ยาว 6-20 ซม. ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบแต่เป็นหยักคลื่น เนื้อใบเหนียวเกลี้ยงแต่หนาเป็นมัน ดอกช่อออกปลายกิ่งหรือซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง ร่วงง่าย เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ผลรูปไข่กลับ ผลแก่สีดำ หรือสีม่วง มีกลีบเลี้ยงรองกลีบ สีแดงร่วงยาก (รูปที่ 75)

ช่วงการมีดอก สิงหาคม ถึง กันยายน

น้ำใจใคร่ คายเชือก เครืออีทก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Olax psittacorum* (Willd.) Vahl

วงศ์ Olacaceae

ไม้พุ่มรอเลื้อย สูง 2-3 เมตร เปลือกสีเขียวเข้ม ผิวเรียบ กิ่งอ่อนมีขนสั้นๆ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปขอบขนาน กว้าง 2-3 ซม. ยาว 5-6 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบ ดอกช่อออกเป็นกระจุกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ เป็นรูปถ้วยค่อนข้างแข็ง กลีบดอก 5 กลีบ สีขาว เกสรเพศผู้มี 5 อัน ผลสดรูปไข่ โคนผลถูกห่อหุ้มด้วยกลีบเลี้ยง ปลายผลมียอดเกสรเพศเมียติดคงทน และร่วงเมื่อผลแก่จัด (รูปที่ 76)

ช่วงการมีดอก มีนาคม ถึง มิถุนายน

เล็บเหยี่ยว เล็บแมว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ziziphus oenoplia* (L.) Mill. var. *oenoplia*
วงศ์ Rhamnaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-5 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนดำ ลำต้นมีหนามแหลมโค้ง กิ่งอ่อนมีสีน้ำตาล ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับเวียน รูปไข่แกมขอบขนาน กว้าง 2-3 ซม. ยาว 3-4 ซม. ปลายใบสอบ ฐานใบมนเบี้ยว ขอบใบเรียบ เส้นใบขนานจากฐานใบไปปลายใบ ผิวใบด้านบนเรียบหรือมีขนเล็กน้อย ผิวใบด้านล่างมีขนนุ่มจำนวนมาก แต่ใบอ่อนมีขนนุ่มทั้งสองด้าน ดอกช่อออกที่ซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเขียวแกมเหลือง เกสรเพศผู้จำนวนมาก ผลสดรูปทรงกลม ผลแก่สีม่วงปนดำ (รูปที่ 77)

ช่วงการมีดอก สิงหาคม ถึง ตุลาคม

เงียงพ้านางแอ มัง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Carallia brachiata* (Lour.) Merr.
วงศ์ Rhizophoraceae

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ผิวเรียบ มีรูอากาศมาก ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้ามและตั้งฉาก รูปไข่ กว้าง 4-5 ซม. ยาว 6-8 ซม. ปลายใบมนฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ใบด้านบนเป็นมันหนาสีเขียวเข้ม ด้านล่างสีเขียวปนเหลือง มีหูใบหุ้มยอดอ่อน เมื่อร่วงจะเห็นรอยแผล บริเวณข้อพองเล็กน้อย ดอกช่อออกตามซอกใบ ไม่มีก้านดอกย่อย กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวปนเหลือง เกสรตัวผู้มี 10-16 อัน ผลรูปกลม ผลแก่สีส้มปนแดง (รูปที่ 78)

ช่วงการมีดอก เมษายน ถึง สิงหาคม

เจียงตูก เจียงตูกน้อย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Canthium berberidifolium* Geddes

วงศ์ Rubiaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-2 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ตามกิ่งและลำต้นมีหนามแหลม ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้าม รูปไข่กลับ กว้าง 1-2 ซม. ยาว 2-3 ซม. ปลายใบมน ฐานใบสอบ ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มและเป็นมัน มีขนเล็กน้อย ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองอ่อน ผลรูปทรงกลม เมล็ดแข็ง ผลแก่สีส้ม (รูปที่ 79)

ช่วงการมีดอก เมษายน ถึง กรกฎาคม

มะเค็ด หนามแท่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Catunaregam tomentosa* (Blume ex DC.) Tirveng.

วงศ์ Rubiaceae

ไม้ต้น สูง 3-5 เมตร เปลือกสีน้ำตาล กิ่งและลำต้นมีหนามแข็งแหลมยาว ใบเดี่ยวเรียงแบบตรงข้าม มีหูใบอยู่ระหว่างก้านใบ รูปไข่ค่อนข้างรี กว้าง 3-5 ซม. ยาว 5-8 ซม. ปลายใบมน ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านล่างมีขนสีเทาหนา ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองปนขาว เกสรเพศผู้มี 8 อัน ผลรูปไข่มีขนสีน้ำตาลปกคลุม (รูปที่ 80)

ช่วงการมีดอก เมษายน ถึง กันยายน

คำมอกหลวง ไข่เน่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Gardenia sootepensis* Hutch.

วงศ์ Rubiaceae

ไม้พุ่ม สูง 5-10 เมตร เปลือกสีเทาเข้ม แตกเป็นสะเก็ด ลำต้นมีน้ำยาง สีเหลือง ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้ามและตั้งฉาก รูปรี กว้าง 11-19 ซม. ยาว 15-20 ซม. ปลายใบสอบ ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ยอดอ่อนมีน้ำยางคล้ายขี้ผึ้งสีเหลืองหุ้มไว้ และเห็นชัดเจนเมื่อต้นที่มีขนาดเล็ก ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ ดอกอ่อนสีเหลืองปนขาว ดอกแก่สีเหลืองเข้ม คล้ายรูปกงจักร ผลสดรูปกระสวยหรือรูปรี (รูปที่ 81)

ช่วงการมีดอก เมษายน ถึง กรกฎาคม

ขว้าว กว้าว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Haldina cordifolia* (Roxb.) Ridsdale

วงศ์ Rubiaceae

ไม้ต้น สูง 15-20 เมตร เปลือกสีเทาอ่อน ผิวเรียบหนา หรือแตกเป็นสะเก็ด ตามกิ่งจะมีรอยแผลที่เกิดจากการหลุดร่วงของใบ ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้ามและตั้งฉาก รูปหัวใจ กว้าง 8-15 ซม. ยาว 14-16 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบเว้าเห็นรูปหัวใจ ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเรียบ มีสีเข้มกว่าผิวใบด้านล่าง ผิวใบด้านล่างมีขนสาก มีหูใบใหญ่ระหว่างก้านใบ ดอกช่อแบบดอกช่อกระจุก ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดปลายแยก เกสรเพศผู้มี 5 อัน ผลรูปรี มีขนาดเล็กค่อนข้างแข็ง ผลแก่สีดำ (รูปที่ 82)

ช่วงการมีดอก พฤษภาคม ถึง กันยายน

เข็มแดง เข็มแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ixora sp.*
วงศ์ Rubiaceae

ไม้พุ่ม สูง 0.5-1 เมตร เปลือกสีเทา ผิวเรียบ ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้ามและตั้งฉาก ก้านใบสั้นมาก รูปขอบขนาน หรือรูปรี กว้าง 6-9 ซม. ยาว 15-20 ซม. ผิวใบเรียบ และมีหูใบมีลักษณะเป็นขนแหลม 2 อัน ชัดเจน ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง กลีบดอกสีแดงมีลักษณะเป็นหลอดยาว ปลายกลีบแยก เกสรเพศผู้สีเหลือง ผลรูปทรงกลม ผลสุกสีดำ (รูปที่ 83)

ช่วงการมีดอก เกือบตลอดปี

กระทู้นา ทม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Mitragyna diversifolia* (Wall. ex G.Don) Havil.
วงศ์ Rubiaceae

ไม้สูง 5-10 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ใบเดี่ยวเรียงแบบตรงข้าม รูปไข่หรือรี กว้าง 3-5 ซม. ยาว 5-10 ซม. ปลายใบมน ขอบใบเรียบ มีหูใบรูปไข่เห็นชัดเจน ดอกช่อเป็นกระจุกกลม กาบรองช่อดอก 1 คู่ กลีบเลี้ยงรูปถ้วย กลีบดอกโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยก 5 แฉก เกสรเพศผู้มี 5 อัน ผลแห้งเป็นก้อนกลมแข็ง เมล็ดมีปีก (รูปที่ 84)

ช่วงการมีดอก สิงหาคม-ตุลาคม

ขอเถื่อน ขอป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Morinda elliptica Ridl.

วงศ์

Rubiaceae

ไม้ต้น สูง 10-15 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนแดง แตกเป็นร่องลึกตามยาว และเป็นสะเก็ดสีเหลี่ยม ก้านและกิ่งอ่อนมีขนนุ่ม ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้ามและตั้งฉาก รูปรีกว้าง 6-7 ซม. ยาว 14-15 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบสอบเรียว ขอบใบเรียบผิวด้านบนและด้านล่างเรียบ มีหูใบขนาดใหญ่เห็นชัดเจน ดอกช่อออกที่ปลายยอดเกิดบนฐานของรังไข่ที่เบียดชิดกันแน่น กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาว โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดปลายแยก ผลรวมรูปร่างค่อนข้างกลม ผิวรอบผลเป็นปุ่มปม ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีดำ (รูปที่ 85)

ช่วงการมีดอก

มีนาคม ถึง มิถุนายน

เข็มขาว เข็มป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pavetta indica L.

วงศ์

Rubiaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-3 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ผิวเรียบ หลุดลอก ใบเดี่ยวเรียงแบบตรงข้ามและตั้งฉาก รูปรีแกมขอบขนาน กว้าง 4-10 ซม. ยาว 10-18 ซม. ปลายแหลม ฐานใบสอบ ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนมีขนสาก ผิวใบด้านล่างมีสีเข้มมีตุ่มพอง หูใบรูปสามเหลี่ยม ร่วงง่าย ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง ดอกย่อยมีจำนวนมาก กลีบเลี้ยงเชื่อมกัน กลีบดอกสีขาวมีลักษณะเป็นหลอดยาว โคนเชื่อมกันปลายแยก 4 แฉก กลีบบิดซ้อน เกสรเพศผู้มี 4 อัน ผลรูปกลม ผลแก่สีดำ มี 2 พู (รูปที่ 86)

ช่วงการมีดอก

พฤษภาคม ถึง กรกฎาคม

กะอวม มะยมป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Acronychia pedunculata* (L.) Miq.

วงศ์ Rutaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-5 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ผิวเรียบมีรอยแตกตื้น ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้าม และตั้งฉาก รูปรีแกมขอบขนาน กว้าง 3-5 ซม. ยาว 4-15 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบสอบแหลมขอบใบเรียบ เนื้อใบหนา และมีต่อมน้ำมันกระจาย มีกลิ่น ดอกช่อออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบสีขาวปนเหลือง เกสรเพศผู้มี 5 อัน ผล รูปรีค่อนข้างกลม มีร่อง 4 ร่อง ผลแก่สีเหลือง (รูปที่ 87)

ช่วงการมีดอก มิถุนายน ถึง กันยายน

หัสคุณ สมัด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Micromelum minutum* (G.Forst) Wight&Arn.

วงศ์ Rutaceae

ไม้พุ่ม สูง 5-10 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ผิวเรียบ ใบประกอบแบบขนนก ใบย่อยเรียงแบบสลับ ใบย่อย 3-6 คู่ รูปรีหรือรูปหอก กว้าง 2-3 ซม. ยาว 5-8 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบเบี้ยว ขอบใบเรียบมีซี่จักเล็กน้อย ใบมีขนนุ่มสีน้ำตาล ดอกช่อออกที่ปลายกิ่งเป็นกระจุกแน่น กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบสีขาวปนเขียว เกสรเพศผู้มี 10 อัน ผลกลมหรือรี ผลอ่อนสีเขียวปนเหลือง ผลแก่สีส้ม (รูปที่ 88)

ช่วงการมีดอก เมษายน ถึง มิถุนายน

มะหาด หวดข้า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Lepisanthes rubiginosa (Roxb.) Leenh.

วงศ์

Sapindaceae

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนแดง กิ่งก้านมีขนปกคลุม ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงแบบสลับ ใบย่อย 3-6 คู่ เรียงแบบตรงข้าม รูปไข่หรือรูปขอบขนานกว้าง 6-14 ซม. ยาว 9-20 ซม. ปลายใบมนมีติ่งแหลม ฐานใบเบี้ยว -ขอบใบเรียบเป็นหยักคลื่น ผิวใบด้านบนหยาบมีขน ผิวใบด้านล่างมีขนนุ่ม ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบสีขาว เกสรเพศผู้มี 8 อัน ก้านเกสรมีขน ผลสดรูปไข่ ผลแก่สีม่วงปนดำ แตกเป็น 2 พู (รูปที่ 89)

ช่วงการมีดอก

เมษายน ถึง พฤษภาคม

หมากว้อ หมาว้อ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Lepisanthes senegalensis (Poir.) Leenh.

วงศ์

Sapindaceae

ไม้พุ่ม สูง 0.5-1.0 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ใบประกอบแบบขนนก เรียงแบบสลับ ใบย่อยมีเพียง 2 ใบ เรียงตรงข้ามกัน รูปขอบขนาน กว้าง 2-3 ซม. ยาว 10-15 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ใบแก่เป็นคลื่น ผิวใบเรียบทั้ง 2 ด้าน ดอกช่อออกที่ปลายกิ่งชูขึ้นออกมา กลีบเลี้ยง และกลีบดอก 5 กลีบ สีแดงปนม่วง ผลแก่สีม่วงปนดำ (รูปที่ 90)

ช่วงการมีดอก

มีนาคม ถึง เมษายน

คอแลน หมาแกว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Nephelium hypoleucum Kurz

วงศ์

Sapindaceae

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกสีน้ำตาลเข้ม ผิวเรียบ ใบประกอบแบบขนนก เรียงแบบสลับ ใบย่อยมี 2-4 คู่ เรียงแบบตรงข้ามเยื้องกันเล็กน้อย รูปไข่ หรือรูปขอบขนาน กว้าง 4-5 ซม. ยาว 10-25 ซม. ปลายใบสอบแหลม ฐานใบมนเบี้ยว-ขอบใบเรียบ เนื้อใบหนา ผิวใบด้านบนเรียบเป็นมัน ด้านล่างสีอ่อนกว่า ดอกช่อสีขาวออกตามปลายกิ่ง มีขนปกคลุม กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้มี 5 อัน ผลรูปกลมรี ผิวขรุขระตะปุ่มตะป่ำ ผลแก่สีแดงเข้ม เมล็ดเดี่ยว มีเยื่อใสๆและฉ่ำน้ำ (รูปที่ 91)

ช่วงการมีดอก

ธันวาคม ถึง มกราคม

ตะคร้อ ค้อ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Schleichera oleosa (Lour.) Oken

วงศ์

Sapindaceae

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกสีเทาแตกเป็นสะเก็ด ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว ปลายคู่ เรียงแบบสลับเวียน ใบย่อย 3-4 คู่ เรียงแบบตรงข้าม หรือเกือบตรงข้าม รูปขอบขนาน กว้าง 5-6 ซม. ยาว 6-10 ซม. ปลายใบมนมีติ่งแหลม ฐานใบสอบ ขอบใบเรียบเป็นคลื่น แผ่นใบหนา ผิวใบด้านล่างมีขนนุ่ม ใบอ่อนมีขนตามเส้นใบ ดอกช่อแบบช่อแยกแขนง ออกตามซอกใบ โยงปลายกิ่ง ช่อดอกห้อยลง กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมต่อกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยก 5 แฉก ไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้มี 8 อัน ผลแบบรูปกลมรี เมล็ดเดี่ยวแข็ง (รูปที่ 92)

ช่วงการมีดอก

มีนาคม - พฤษภาคม

เดือยไก่ ละมุดป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Mudhuca thorelii (Dubard) H.J.Lam

วงศ์

Sapotaceae

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร เปลือกสีเทา แตกเป็นร่องตื้นๆ ตามยาว ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับ เรียงและเรียงแบบถี่ๆ โกล้ปปลายกิ่ง รูปขอบขนานหรือ รูปไข่กลับ กว้าง 3-5 ซม. ยาว 5-8 ซม. ปลายใบมนหรือเว้าเล็กน้อย ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาและเหนียว ผิวใบเรียบ เป็นมัน ดอกช่อออกตามกิ่งหรือซอกใบโกล้ปปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 6 กลีบ สีขาว ผลสดมีเมล็ดเดี่ยว รูปรี (รูปที่ 93)

ช่วงการมีดอก

พฤศจิกายน ถึง ธันวาคม

ปลาไหลเผือก หยิกบ่อทอง หมุนขึ้น

ชื่อวิทยาศาสตร์

Eurycoma longifolia Jack

วงศ์

Simaroubaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-5 เมตร เปลือกสีน้ำตาล กิ่งก้านสันเป็นกระดูกที่ปลายยอดของลำต้น ใบ ประกอบแบบขนนก ใบย่อยเรียงแบบตรงข้าม รูปรียาว กว้าง 1-3 ซม. ยาว 5-10 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบเป็นมัน ดอกช่อออกเป็นกระดูกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีม่วงปนแดง เกสรเพศผู้มี 5 อัน ผลรูปขอบขนาน ผลแก่สีแดง (รูปที่ 94)

ช่วงการมีดอก

เมษายน ถึง มิถุนายน

ขี้ตุน ปอชี้ไก่

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Helicteres angustifolia* L.

วงศ์ Sterculiaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-2 เมตร เปลือกสีน้ำตาล มีขนละเอียดปกคลุม ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปขอบขนาน กว้าง 1-3 ซม. ยาว 5-8 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนและด้านล่างหยาบมีขนปกคลุม ดอกช่อออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีม่วงอ่อน ผลเป็นฝัก มีขนยาวสีน้ำตาลปกคลุม (รูปที่ 95)

ช่วงการมีดอก กันยายน - ตุลาคม

สารภีป่า เหมือนดอ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Anneslea fragrans* Wall.

วงศ์ Theaceae

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร เปลือกสีน้ำตาลแตกเป็นสะเก็ด ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับเวียน และเรียงถี่ใกล้ปลายยอด รูปขอบขนานหรือรูปไข่กลับกว้าง 3-5 ซม. ยาว 6-10 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบสอบ ขอบใบเรียบเป็นคลื่น แผ่นใบหนา ผิวใบสีเขียวเข้มเป็นมัน ดอกเดี่ยวก้านดอกยาว ออกเป็นกลุ่มๆตามปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ สีเหลืองปนชมพู เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ผลสดทรงกลมผิวเรียบ ปลายผลมีกลีบเลี้ยงติดคงทน (รูปที่ 96)

ช่วงการมีดอก พฤศจิกายน-มกราคม

มังตาน คายโซ่

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Schima wallichii* (DC.) Korth.

วงศ์ Theaceae

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร เปลือกสีเทาปนดำ ผิวขรุขระและแตกเป็นร่องลึกตามยาว ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับเวียน รูปใบหอกหรือรูปขอบขนาน หรือรูปรี กว้าง 6-9 ซม. ยาว 4-12 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนค่อนข้างเรียบ ผิวใบด้านล่างมีขนปกคลุม มีหูใบ ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวนวล เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ผลแห้งรูปทรงกลม ผลแก่สีน้ำตาลและแตกได้ (รูปที่ 97)

ช่วงการมีดอก เมษายน ถึง มิถุนายน

ปอเต่าไห้ ปอตองไห้

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Enkleia siamensis* (Kurz) Nevling

วงศ์ Thymelaeaceae

ไม้พุ่มรอเลื้อย สูง 1-3 เมตร เปลือกสีน้ำตาล มีขนปกคลุม ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้าม รูปรีแกมขอบขนาน หรือแกมใบหอก กว้าง 1-2 ซม. ยาว 5-10 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ ดอกช่อออกที่ละกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองนวล เชื่อมติดกันเป็นหลอดที่ฐาน ปลายแยกคล้ายรูปปากแตร เกสรเพศผู้มี 5 อัน ผลรูปไข่ มีใบประดับ 2 ใบติดคงทน (รูปที่ 98)

ช่วงการมีดอก มกราคม ถึง เมษายน

ปอพราน ปอพาน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Colona auriculata* (Desv.) Craib
วงศ์ Tiliaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-5 เมตร เปลือกสีน้ำตาลปนเทา ผิวเรียบ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปขอบขนานหรือรูปใบหอก กว้าง 3-7 ซม. ยาว 5-15 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมนเบี้ยว ขอบใบจักซี่ฟัน ผิวใบด้านบนและด้านล่างมีขนปกคลุม มีหูใบขนาดใหญ่ 2 ใบ เห็นชัดเจน ดอกช่อออกตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง เกสรเพศผู้ ผลแห้งรูปทรงกลม สีเขียว ก้านผลยาว ผลมีสัน 5 อัน (รูปที่ 99)

ช่วงการมีดอก ตุลาคม - พฤศจิกายน

พลับพลา คอมส้ม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Microcos tomentosa* Sm.
วงศ์ Tiliaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-5 เมตร เปลือกสีน้ำตาล ลำต้นมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับ รูปไข่หรือรูปขอบขนาน กว้าง 5-8 ซม. ยาว 15-20 ซม. ปลายใบแหลม ฐานใบมน ขอบใบเรียบ เส้นกลางใบและเส้นใบเห็นชัดเจน เส้นกลางใบมี 3 เส้นแยกออกจากฐานใบ ผิวใบด้านบนและด้านล่างค่อนข้างสาก มีขนเล็กน้อย ดอกช่อออกตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองเข้ม เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ผลรูปไข่ ผิวค่อนข้างเรียบ ผลแก่สีส้ม (รูปที่ 100)

ช่วงการมีดอก เมษายน ถึง มิถุนายน

ภาพถ่ายอย่างพรรณไม้

ก กลุ่มพืชเมล็ดเปลือย

รูปที่ 1-1 มะเมื่อย เครือม่วย (เตาวัลย์อ่อน)

Gnetum sp.

รูปที่ 1-2 มะเมื่อย เครือม่วย (เตาวัลย์แก่)

Gnetum sp.

รูปที่ 1-3 มะเมื่อย เครือม่วย (โคนเพศผู้)

Gnetum sp.

รูปที่ 1-4 มะเมื่อย เครือม่วย (โคนเพศผู้)

Gnetum sp.

รูปที่ 1-5 มะเมื่อย เครือม่วย (โคนเพศเมีย)

Gnetum sp.

รูปที่ 1-6 มะเมื่อย เครือม่วย (เมล็ดเปลือย)

Gnetum sp.

ข กลุ่มพืชมีดอก ประเภทใบเลี้ยงคู่

รูปที่ 2 ถนนไชย รวงไซ

Buchanania siamensis Miq.

รูปที่ 3 รักใหญ่ น้ำเกลี้ยง

Gluta usitata (Wall.) Ding Hou

รูปที่ 4 ฤๅก กอกกั้น

Lannea coromandelica (Houtt.) Merr.

รูปที่ 5 มะม่วงป่า มะม่วงป่า

Mangifera caloneura Kurz

รูปที่ 6 มะกอก มะกอก

Spondias pinanta (L.f.) Kurz

รูปที่ 7 ลำควน ลำควน

Melodorum fruticosum Lour.

รูปที่ 8 นมน้อย ค้างคาว

Polyalthia evecia (Pierre) Finet & Gagnep.

รูปที่ 9 กัลยนิล สะพาน ก้นทาง

Xylopiá vielana Pierre

รูปที่ 10 โมกเครือ เครือสะตอ

Aganosma marginata (Roxb.) G. Don.

รูปที่ 11 พุดทุ่ง โมกน้อย

Holarrhena curtisii King & Gamble

รูปที่ 12 โมกหลวง โมกใหญ่

Holarrhena pubescens Wall. ex G. Don

รูปที่ 13 สามสิบ ผักชีข้าง หมอยายชี

Asparagus racemosus Willd.

รูปที่ 14 จีวป่า จีวป่า

Bombax anceps Pierre var. *anceps*

รูปที่ 15 มะกอกเกลื่อน หมากเหลื่อม

Canarium subulatum Guillaumin

รูปที่ 16 หนามเกี้ยวไก่ หนามวัวซัง หนามวัวเลีย

Capparis sepiaria L.

รูปที่ 17 กุ่มบก กกถ้ำ

Crateva adansonii DC. subsp. *trifoliata*
(Roxb.) Jacobs

รูปที่ 18 กระดังแดง กระบกคาย

Bhesa robusta (Roxb.) Ding Hou

รูปที่ 19 กำแพงเจ็ดชั้น คาไก่ กระดอเย็น

Salacia chinensis L.

รูปที่ 20 มะพอก พอก

Parinari anamense Hance

รูปที่ 21 สะแกนา สะแก

Combretum quadrangulare Kurz

รูปที่ 22 ดิงดิง งวงชุม

Getonia floribunda (Roxb.) Lam.

รูปที่ 23 สมอไทย ส้มมอ

Terminalia chebula Retz. var. *chebula*

รูปที่ 24 กำรอก ตานกกด รกคก

Ellipanthus tomentosus Kurz var. *tomentosus*

รูปที่ 25 ส้านใบเล็ก สัน

Dillenia ovata Wall. ex Hook. f. & Thomson

รูปที่ 26 กระบาก นาก

Anisoptera costata Korth.

รูปที่ 27 ยางนา ยาง

Dipterocarpus alatus Roxb. ex G. Don

รูปที่ 28 ยางกราด สะแบง

Dipterocarpus intricatus Dyer

รูปที่ 29 ยางเหียง ซาด

Dipterocarpus obtusifolius Teijsm. ex Miq.

รูปที่ 30 เต็ง จิก

Shorea obtusa Wall. ex Blume

รูปที่ 31 พะยอม กะยอม

Shorea roxburghii G. Don

รูปที่ 32 มะเกลือ มะเกลือ

Diospyros mollis Griff.

รูปที่ 33 โสด เหมือนโสด

Aporosa villosa (Wall. ex Lindl.) Baill.

รูปที่ 34 เฟินน้ำ หัวลิง

Hymenocardia wallichii Tul.

รูปที่ 35 มะขามป้อม ขามป้อม

Phyllanthus emblica L.

รูปที่ 36 ขันทองพยาบาท ลูกไส

Suregada multiflorum (A. Juss.) Baill.

รูปที่ 37 ใต้ใบใหญ่ ผักหวานบ้าน

Sauropus amabilis Airy Shaw

รูปที่ 38 ก่อ ก่อจีหนู

Lithocarpus thomsonii (Miq.) Rehder

รูปที่ 39 กรวยป่า ผ่าสาม

Casearia grewiaefolia Vent. var. *grewiaefolia*

รูปที่ 40 กันเกรา มันปลา

Fagraea fragrans Roxb.

รูปที่ 41 ตังหน ตะลุง

Calophyllum calaba L.

รูปที่ 42 ตั้วเกลี้ยง ตั้วหม่น

Cratoxylum cochinchinense (Lour.) Blume

รูปที่ 43 ตั้วขาว ตั้วส้ม

Cratoxylum formosum (Jack) Dyer

รูปที่ 44 ชะมวง ส้มโอง

Garcinia cowa Roxb. ex DC.

รูปที่ 45 กระบก หมากบก

Irvingia malayana Oliv. ex A.W. Benn

รูปที่ 46 ตีนนก ตีนนก

Vitex pinnata L.

รูปที่ 47 หมี่เหม็น หมี่

Litsea glutinosa (Lour.) C.B.Roxb.

รูปที่ 48 กระโดนดิน กระโดน

Careya arborea Roxb.

รูปที่ 49 กระดังใบ หงอนไก่

Leea sp.

รูปที่ 50 เสี้ยวดอกขาว เสี้ยวป่า

Bauhinia variegata L.

รูปที่ 51 ขี้เหล็ก ขี้เหล็กบ้าน

Cassia siamea Lam. (*Senna siamea*
(Lam.) Irwin & Barneby)

รูปที่ 52 เขลง เค็ง นางคำ

Dialium cochinchinense Pierre

รูปที่ 53 อะราง อะราง

Peltophorum dasyrachis (Miq.) Kurz

รูปที่ 54 ขุมเห็ดเทศ ขุมเห็ดใหญ่

Senna alata (L.) Roxb.

รูปที่ 55 มะค่าแต้ แต้โหล่น

Sindora siamensis Teijsm. ex Miq.
var. *maritima* K. & S.S. Larsen

รูปที่ 55 มะค่าแต้ แต๋หนาม

Sindora siamensis Teijsm. ex Miq.
var. *siamensis*

รูปที่ 56 แดง แดง

Xylia xylocarpa (Roxb.) Taub. var.
kerrii (Craib & Hutch.) I.C. Nielsen

รูปที่ 58 แกลงหนุ กกตุ๊กอึ้ง

Dendrolobium lanceolatum (Dunn) Schindl.

รูปที่ 59 ไชหิน ทองหมอง

Droogmansia godefroyana (Kuntze)
Schindl.

รูปที่ 60 เก็ดตปลาซอห์น เก็ดตลิ้นใหญ่

Phyllodium pulchellum (L.) Desv.

รูปที่ 61 ประจู่ คู่

Pterocarpus macrocarpus Kurz.

รูปที่ 62 ตะแบกนา เป็ช

Lagerstroemia floribunda Jack

รูปที่ 63 โคลงเคลงยวน เอนฮ้า

Melastoma saigonense (Kuntze) Merr.

รูปที่ 64 โคลงเคลงขึ้นก เอนฮ้า

Melastoma malabathricum L. subsp.
malabathricum

รูปที่ 65 พลองเหมือด เหมือดแอ

Memecylon edule Roxb.

รูปที่ 66 สะเดา สะเดา

Azadirachta indica A. Juss. var. *indica*

รูปที่ 67 หาด มะหาด

Artocarpus lacucha Roxb.

รูปที่ 68 ไทร ไทร

Ficus sp.

รูปที่ 69 ข่อย ส้มพ้อ

Streblus aper Lour.

รูปที่ 70 พวงตุ้มชู คิงต่าง

Ardisia pilosa Fletcher

รูปที่ 71 พลองแก้มอัน กันด้วยเล็ก

Rhodamnia dumetorum (DC.) Merr. &

L.M. Perry

รูปที่ 72 เสม็ดแดง หว้า

Syzygium cinereum (Kurz) Chantar. &
J.Pam.

รูปที่ 73 ห้าชี้พะ หว้า

Syzygium cumini (L.) Skeels

รูปที่ 74 เตม็ดขุน เม็ก

Syzygium gratum (Wight) S.N. Mitra var.
gratum

รูปที่ 75 ช้างน้ำว หางกวาง

Gomphia serrata (Gaertn.) Kanis

รูปที่ 76 น้ใจไคร้ กวชเชือก เครืออีตก

Olax psittacorum (Willd.) Vahl

รูปที่ 77 เล็บเหยี่ยว เล็บแมว

Ziziphus oenoplia (L.) Mill. var. *oenoplia*

รูปที่ 78 เฌียงพริ้นางแอ มัง

Carallia brachiata (Lour.) Merr.

รูปที่ 79 เฌียงตุก เฌียงคูน้อย

Canthium berberidifolium Geddes

รูปที่ 80 มะเค็ด หนามแท่ง

Catunaregam tomentosa (Blume ex DC.)

Tirveng.

รูปที่ 82 ขว้าว กว้าว

Haldina cordifolia (Roxb.) Ridsdale

รูปที่ 81 ค้ามอกหลวง ไข่น้ำ

Gardenia sootepensis Hutch.

รูปที่ 83 เข้มแดง เข้มแดง

Ixora sp.

รูปที่ 84 กระทุ้มนา ทม

Mitragyna diversifolia (Wall. ex G.Don) Havil.

รูปที่ 85 ยอดเดือน ขอป่า

Morinda elliptica Ridl.

รูปที่ 86 เข็มขาว เข็มป่า

Pavetta indica L.

รูปที่ 87 กระอวม มะยมป่า

Acronychia pedunculata (L.) Miq.

รูปที่ 88 หัสคุณ สมัด

Micromelum minutum (G.Forst.)

รูปที่ 89 มะหาด หวดข่า

Lepisanthes rubiginosa (Roxb.) Leenh.

รูปที่ 88 หมากรั้ว หมากรั้ว

Lepisanthes sengalensis (Poir.) Leenh.

รูปที่ 91 คอแลน หมากรั้ว

Nephelium hypoleucum Kurz

รูปที่ 92 ตะกร้อ ก้อ

Schleicheria oleosa (Lour.) Oken

รูปที่ 93 เคียวไถ่ ตะมุดป่า

Madhuca thorelii (Dubard) H.J. Lam

รูปที่ 94 ปลาไหลเผือก พริกบ่อทอง หมุนขึ้น

Eurycoma longifolia Jack

รูปที่ 95 ขี้ตุ่น ปอขี้ไก่

Helicteres angustifolia L.

รูปที่ 96 สารภีป่า เหมือนคณฑล

Anneslea frarans Wall.

รูปที่ 97 มังตาน คายไข่

Schima wallichii (DC.) Korth.

รูปที่ 98 ปอเต่าไห้ ปอทองไห้

Enkleia siamensis (Kurz) Nevling

รูปที่ 99 ปอพราน ปอพาน

Colona auriculata (Desv.)

รูปที่ 100 พลับพลา คอมส้ม

Microcos tomentosa Sm.

สรุปผลการดำเนินโครงการและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการดำเนินโครงการ

จากการสำรวจและศึกษาความหลากหลายของพืชในพื้นที่ป่าของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สรุปได้ดังนี้

1. ป่าดั้งเดิมของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ประกอบด้วย ป่าไม้ 3 ประเภท ได้แก่ ป่าดิบแล้ง ป่าเต็งรัง และป่าเบญจพรรณ ข้อสันนิษฐานนี้พิจารณาจากสังคมพืชป่ารุ่นสอง (secondary forest) ของป่าดั้งเดิม โดยมีพรรณไม้ดั้งเดิมที่ปรากฏให้เห็นเป็นตัวบ่งชี้ ตัวอย่างพรรณไม้ในป่าดิบแล้งที่พบ ได้แก่ ต้นกระบาก กระบก ก้นเกรา ก่อ พลองเหมือด ลำตวน เขลง(เค็ง) เป็นต้น ป่าเต็งรัง ได้แก่ ต้นเต็ง ยางกราด ยางเหียง พะยอม มะขามป้อม มะกอกเกลื่อน มะกอก กูก อะราง เป็นต้น ป่าเบญจพรรณ ได้แก่ ต้นแดง ประดู่ ตะแบก เป็นต้น ซึ่งสภาพป่ากำลังเริ่มฟื้นตัว กลับคืนสู่สังคมป่าดั้งเดิมที่มีความอุดมสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง

2. สังคมพืชของป่าในปัจจุบันมีลักษณะเป็นสังคมป่าเหล่าหรือป่าไผ่ใหม่ ชาวบ้านมักเรียกป่าแบบนี้ว่า ป่าละเมาะ เนื่องจากป่าดั้งเดิมถูกรุกรานมาเป็นเวลานาน ดังนั้น จึงพบพรรณไม้เบิกนำหลายชนิดขึ้นปะปนกับพรรณไม้ของป่าดั้งเดิม พรรณไม้ที่เป็นตัวบ่งชี้ ได้แก่ โคลงเคลง (เอนอ้า) มะพอก สะแก หว้า กระโดน ช่อย สาบเสือ เป็นต้น ซึ่งในทางนิเวศวิทยาจัดเป็นสังคมพืชที่มีความอ่อนไหวมาก และง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมป่าหญ้า หากถูกทำลายซ้ำอีกอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ถ้ามีการจัดการอย่างเป็นระบบและมีการอนุรักษ์อย่างถูกต้อง สภาพป่าดั้งเดิมจะกลับมาให้เห็นอีกในเวลาไม่นาน

3. พบพรรณไม้ดั้งเดิมประเภทไม้ต้น ไม้พุ่ม และไม้เลื้อยที่มีเนื้อไม้ ทั้งหมด 45 วงศ์ 90 สกุล 100 ชนิด จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพืชเมล็ดเปลือย 1 วงศ์ 1 สกุล 1 ชนิด และกลุ่มพืชใบเลี้ยงคู่ 44 วงศ์ 89 สกุล 99 ชนิด

4. พรรณไม้ทั้ง 100 ชนิด มีการกระจายพันธุ์อย่างกระจายและขึ้นปะปนกันทั่วทุกพื้นที่ของมหาวิทยาลัยฯ ไม่สามารถจำแนกบริเวณหรือระบุพืชที่พบในป่าแต่ละประเภทของป่าดั้งเดิมได้อย่างชัดเจน แต่สามารถบอกจำนวนพรรณไม้ที่พบบ่อยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ วงศ์ Leguminosae วงศ์ Rubiaceae และ วงศ์ Dipterocarpaceae ตามลำดับ

5. พรรณไม้หลายชนิดใช้เป็นอาหารและเป็นยาสมุนไพร เช่น กระบก (*Irvingia malayana*) ตั้วขาว (*Cratoxylum formosum*) กระโดน (*Careya arborea*) เขลง (*Dialium cochinchinense*) มะเกลือ (*Diospyros mollis*) ชะมวง (*Garcinia cowa*) คำมอกหลวง (*Gardenia sootepensis*) เป็นต้น นอกจากนี้ พืชสมุนไพรบางชนิดค่อนข้างหายากและมีโอกาสสูญพันธุ์ จึงสมควรได้รับการอนุรักษ์ ได้แก่ มะเมื่อย (*Gnetum* sp.)

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาความหลากหลายของพืชในพื้นที่ป่าของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ทำให้ทราบชนิด จำนวนพรรณไม้ ข้อมูลเกี่ยวกับพรรณไม้และการกระจายพันธุ์ของพรรณไม้ดั้งเดิม และคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สภาพพื้นที่ป่าของ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จัดว่ามีความหลากหลายทางชีวภาพสูงแห่งหนึ่ง แม้ว่าสังคมพืชจะเป็นสังคมป่าเหล่าหรือป่าไผ่ใหม่(ป่าละเมาะ) ที่มีพรรณไม้เบิกนำค่อนข้างมาก แต่สังคมพืชของป่าดั้งเดิม ซึ่งเป็นป่ารุ่นสองกำลังเริ่มฟื้นตัวกลับมามีความอุดมสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง จึงเสมือนเป็นตัวแทนของป่าธรรมชาติ ดังนั้น จึงสมควรอนุรักษ์ไว้ก่อนที่จะพื้นที่ป่าแห่งนี้จะถูกทำลายหรือหมดสิ้นไป

2. จากการสำรวจพื้นที่ป่าในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พบว่าพืชบางชนิดนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาทางชีววิทยา ในแง่การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและวิวัฒนาการของพืช ดังตัวอย่างพืชที่ได้มีการสำรวจและรายงานไว้ในผลงานวิจัย ได้แก่ กลุ่มพืชเมล็ดเปลือย เช่น มะเมื่อย ซึ่งเป็นพืชเมล็ดเปลือยชนิดเดียวที่พบในป่าแห่งนี้ รวมถึงพืชดอกอีกหลายชนิด และพืชที่มีการสำรวจแต่ไม่ได้รายงานไว้ในผลงานวิจัย ได้แก่ กลุ่มพืชเฟิร์นและกลุ่มพืชใกล้เคียงกับเฟิร์น เช่น ผักกูด ย่านลิเภา กระแตไต่ไม้ เฟิร์นก้านดำ ผักแว่น และสามร้อยยอด กลุ่มพืชไม่มีท่อลำเลียงชั้นต่ำ เช่น มอสส์ และลิเวอร์เวิร์ด กลุ่มเชื้อรา ได้แก่ เห็ดราชนิดต่าง ๆ ไลเคน และไมคอร์ไรซา รวมทั้งพืชกินแมลง เช่น หยาดน้ำค้าง หม้อข้าวหม้อแกงลิง และสาหร่ายข้าวเหนียว เป็นต้น พื้นที่ป่าแห่งนี้จึงนับว่ามีประโยชน์อย่างยิ่งและเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ควรจะได้นำมาใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการให้มากที่สุด

3. ควรมีการจัดสร้างสวนพฤกษศาสตร์ตามธรรมชาติที่สมบูรณ์ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ประกอบด้วย การจัดทำเส้นทางเดินป่า การติดป้ายชื่อสามัญและชื่อวิทยาศาสตร์ของต้นไม้ให้ถูกต้อง จัดทำคู่มือเดินป่าที่มีชื่อและรูปภาพพรรณไม้ เพื่อใช้เป็นสื่อในการบูรณาการกับศาสตร์แขนงต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษา มีการประชาสัมพันธ์ให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัยฯ ครู และนักเรียน เข้ามาใช้พื้นที่เพื่อศึกษาระบบนิเวศของป่าธรรมชาติ เป็นการสร้างจิตสำนึก ห่วงแหนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอีกทางหนึ่งด้วย

4. จากสภาพป่าที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง มีพรรณไม้หลากหลายชนิดที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ พืชและสัตว์ป่าหลายชนิด สามารถนำมาใช้เป็นอาหารและเป็นยาสมุนไพรได้นอกจากนี้ยังได้ประโยชน์จากการเก็บของป่า ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวบ้านได้เข้ามาใช้พื้นที่แห่งนี้นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งให้มีการจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นการใช้ประโยชน์จากป่าได้อย่างเหมาะสม มิเช่นนั้นแล้วพรรณไม้หลายชนิดอาจสูญหายไปจากพื้นที่ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศได้

5. ในแง่ของประโยชน์ทางด้านสมุนไพร พบว่าพืชหลายชนิดเมื่อนำมาใช้แล้วให้สรรพคุณทางยา ซึ่งข้อมูลที่ได้ได้มาจากการสอบถามจากชาวบ้านที่อยู่รอบ ๆ มหาวิทยาลัยฯ ตัวอย่างเช่น

รับประทานผลมะขามป้อมช่วยให้ชุ่มคอ ขับเสมหะ บรรเทาอาการเจ็บคอ นำเปลือกกระโดนแช่น้ำ ต้มแก้อาการปวดท้องและท้องเสีย นำแก่นกระบกผสมแก่นมะพอกตัมน์น้ำดื่มแก้ฟกช้ำ นำใบ ชุมเห็ดเทศมาตำให้ละเอียด ทาถูรักษากลากเกลื้อน นำใบหมีเหม็น (หมี) มาตำหรือขยี้ให้ ละเอียดเพื่อสระผม นำผลมะเค็ด (หนามแท่ง) มาตำให้ละเอียดพอกบนผิวหนังของสัตว์เลี้ยง กำจัดเห็บและหมัดได้ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สนใจด้านสมุนไพรและภูมิปัญญา ของชาวบ้าน ควรมีการศึกษาพรรณไม้พร้อมกับหมอยาพื้นบ้าน โดยมีการตรวจสอบและค้นคว้า หาตัวยาสำคัญต่อไป

6. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับป่า พบว่าพื้นที่ป่าใน มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเป็นป่าวัฒนธรรม บางแห่งเคยเป็นป่าทำเลและป่าช้า (ส่วนพื้นที่ป่าดอน ปู่ตาจะอยู่ใกล้ ๆ กับมหาวิทยาลัยฯ) ซึ่งชาวบ้านได้อนุรักษ์ไว้มาก่อน จึงมีความผูกพันกับวิถีความ เป็นอยู่และประเพณีท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังมีพืชหลายชนิด นำมาใช้ประโยชน์ในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น กันเกรา (มันปลา) ซึ่งเป็นไม้มงคล 1 ใน 9 ชนิด และเป็นต้นไม้มงคลประจำ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี นำไม้กันเกรามาใช้ในพิธีวางศิลาฤกษ์ หรือยกเสาเอกปลูกบ้าน นำกิ่ง และใบของต้นยอป่าปักไว้ด้านหน้ายังฉางข้าวก่อนจะนำข้าวเปลือกขึ้นเก็บจะเป็นมงคล พืชบาง ชนิด เช่น กล้ายน้อย (สะทาง) เป็นไม้ที่ใช้ในพิธีเผาศพ ชาวบ้านเชื่อว่าสามารถกันหรือปิดบัง เส้นทางวิญญาณของผู้ตาย จึงนำไม้ไปวางขวางทางเข้าบ้านหรือหมู่บ้าน หลังเสร็จพิธีเผาศพ พืช ดอกหลายชนิดมีสีกลิ่นสวยงาม และมีกลิ่นหอม เช่น ดอกลำดวน เข็มแดง โมกหุ้ง กันเกรา นำมา บูชาพระได้ เป็นต้น ดังนั้น ศาสตร์อีกแขนงที่ควรมีการศึกษาคือ พฤษศาสตร์พื้นบ้าน (Ethnobotany) ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างยิ่งในเชิงวิชาการ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้โดยตรง

7. ผลงานวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจความหลากหลายของพืชในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยจะเน้นที่ไม้ต้น ไม้พุ่มและไม้เลื้อยที่มีเนื้อไม้ เนื่องจากเป็นพืชขนาดใหญ่ มีโอกาสสูงที่จะถูก ทำลายและสูญหายไปจากพื้นที่แห่งนี้ ดังนั้น จึงเป็นการเร่งด่วนที่จะต้องศึกษาวิจัย เป็นลำดับ แรก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่มหาวิทยาลัยฯ อย่างไรก็ตามยังมีพืชพื้นล่าง พืชปกคลุม ดิน ไม้เลื้อย และไม้รอเลื้อย รวมถึงพรรณไม้น้ำอีกหลายชนิด ซึ่งควรจะได้มีการศึกษาวิจัยใน โอกาสต่อไป

ปัญหาและอุปสรรค

การดำเนินโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การศึกษาความหลากหลายของพืชในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีครั้งนี้ เป็นลักษณะงานวิจัยเชิงสำรวจพรรณไม้เพื่อทราบจำนวนชนิดและระบุชื่อวิทยาศาสตร์ และเป็นฐานข้อมูลในการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติของมหาวิทยาลัยฯ ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินงานเพียง 1 ปี ดังนั้นในการสำรวจจึงพบว่าพรรณไม้บางชนิดออกดอกไม่ตรงตามฤดูกาล การติดผลและเมล็ดจึงไม่ปรากฏให้เห็น ทำให้ขาดข้อมูลบางส่วน อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่รายงานให้ผลการวิจัยได้มาจากการเก็บรวบรวมพรรณไม้อ่อนไหวก่อนหน้าจึงทำให้ผลการศึกษาค่อนข้างสมบูรณ์

บรรณานุกรม

- กองแผนงาน. 2537. ประวัติสร้างสานมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. เอกสารเนื่องในวันสถาปนา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ครบรอบ 4 ปี. 72 หน้า.
- ก่องกานตา ชยามฤต. 2541. คู่มือจำแนกพรรณไม้. ส่วนพฤกษศาสตร์ป่าไม้ สำนักวิชาการป่าไม้ หอพรรณไม้ กรมป่าไม้.
- จำลอง เพ็งคล้าย. 2546. ความหลากหลายและการเรียนรู้เรื่องชนิดป่าและพรรณพืช เมืองไทยธรรมชาติแห่งชีวิต. หน้า 67-77.
- วงศ์สถิตย์ ฉั่วกุล, รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล, พร้อมจิต ศรีลัมพ์ และวิชิต เปาณิล. 2538. สยามโกษัชยพฤษ: ภูมิปัญญาของชาติ. ภาควิชาเภสัชพฤกษศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ส่วนพฤกษศาสตร์ป่าไม้. 2544. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์. สำนักงานป่าไม้ กรมป่าไม้. บริษัทประชาชน จำกัด. กรุงเทพฯ.
- วีระชัย ณ นคร. 2538. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 1. โอเอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์. กรุงเทพฯ.
- วีระชัย ณ นคร. 2538. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 2. โอเอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์. กรุงเทพฯ.
- วีระชัย ณ นคร. 2539. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 3. โอเอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์. กรุงเทพฯ.
- วีระชัย ณ นคร. 2540. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 4. โอเอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์. กรุงเทพฯ.
- วีระชัย ณ นคร. 2544. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 5. โอเอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์. กรุงเทพฯ.
- วีระชัย ณ นคร. 2546. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 7. โอเอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์. กรุงเทพฯ.